

Kiili vald

KIILI VALLA ARENGUKAVA 2021-2030

Kinnitatud Kiili Vallavolikogu 19.11.2020
määrusega nr 1-1.2/14

November 2020

Sisukord

Sisukord.....	2
Sissejuhatus	4
1 Kiili valla arengueeldused	5
1.1 Asend ja ruumiline muster	5
1.2 Rahvastik	6
1.3 Peamised arengutegurid ja väljakutsed.....	13
2 Toimekeskkonna ülevaade	15
2.1 Üldised valitsussektori teenused	15
2.1.1 Valla juhtimine	15
2.1.2 Avalik ruum.....	18
2.2 Avalik kord ja julgeolek	20
2.3 Majandus.....	21
2.3.1 Energiamajandus	21
2.3.2 Teed ja tänavavalgustus.....	21
2.3.3 Ühistransport	23
2.4 Keskkonnakaitse	24
2.4.1 Looduskeskkond	24
2.4.2 Jäätmemajandus	24
2.5 Elamu- ja kommunaalmajandus	25
2.6 Tervishoid.....	26
2.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon	26
2.8 Haridus.....	29
2.8.1 Alusharidus.....	29
2.8.2 Üldharidus	30
2.8.3 Huviharidus ja -tegevus	31
2.9 Sotsiaalne kaitse	32
2.10 Ettevõtlus ja erateenused	33
3 Kiili valla strateegia	36
3.1 Visioon	36
3.2 Programmid.....	36
3.3 Valdkondlikud eesmärgid.....	36

3.3.1	Üldised valitsussektori teenused	36
3.3.2	Avalik kord ja julgeolek.....	37
3.3.3	Majandus.....	37
3.3.4	Keskkonnakaitse	37
3.3.5	Elamu- ja kommunaalmajandus	37
3.3.6	Tervishoid.....	38
3.3.7	Vaba aeg, kultuur ja religioon	38
3.3.8	Haridus	38
3.3.9	Sotsiaalne kaitse	38
3.4	Strateegiakaart.....	39
4	Arengukava rakendamine	40
4.1	Arengukava seire	40
Lisa 1.	Kiili valla arengukava tegevuskava 2019–2022	42

Sissejuhatus

Omavalitsuse arengukava on kokkulepe, kuidas kohalikku elu korraldada. Tegemist on strateegilise dokumendiga, mis loob raamistiku Kiili valla tuleviku kujundamiseks. Selles on majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja looduskeskkonda arvesse võttes kokku lepitud eesmärkides ning nende saavutamise teedes.

Kohalikku arengut juhitakse nelja olulise dokumendi abil¹, mis on üksteisega tihedalt seotud. Arengukavas määratletakse peamised soovitud seisundid, kuhu jõuda soovitakse. Samuti tuuakse kavas välja vajalikud tegevused ja investeeringud. Üldplaneering on olemuslikult arengukavas sätestatud eesmärkide ruumiline väljendus. Eelarvestrateegias määratletakse finantsid nelja eelseisva aasta kohta ning iga-aastases eelarves leiavad need detailse väljenduse. Seega on arengukava ja üldplaneering üldisemad ning ambitsioonikamad, mis võivad sisaldada enam plaane ja soove kui konkreetseid finantsjuhtimise instrumendid eelarvestrateegia ning eelarve.

Arengukava versioon aastateks 2019-2030 koostati perioodil aprill – september 2018. Kava koostamise käigus toimusid mitmed koosolekud ja seminarid, kus osalesid vallavalitsuse, -volikogu, ettevõtjate, kogukondade ja vabaühenduste esindajad:

- Valdcondlikud seminarid 22. ja 24. mail eesmärkide ning tegevuste jaoks sisendi kogumiseks;
- Intervjuud ettevõtjatega 23. mail ja 22. juunil;
- Intervjuu kogukondade esindajatega 25. mail;
- Intervjuu spordivaldkonna esindajatega 15. juunil;
- Arenguseminar 14. juunil esialgse strateegia tutvustamiseks;
- Juhtrühma (vallavalitsuse ja -volikogu esindajad) koosolekud vahekokkuvõtete tegemiseks 24. aprillil, 11. juunil, 27. juunil ja 6. augustil.

Lisaks kohtumistele viidi elanikkonna seas läbi lühiküsitlus perioodil 8.–18. mai. Küsitlusele vastas ligi 80 inimest.

Arengukava põhidokument koosneb neljast osast. Esimeses osas on välja toodud valla peamised arengueeldused. Teine osa hõlmab toimekeskkonna ülevaadet. Kolmas sisaldab valla visiooni, missiooni ja strateegilisi eesmärke. Neljandas osas on ära toodud arengukava rakendamise meetmestik – tulemuslikkuse hindamine ja ajakohastamine. Tegevuste ja investeeringute kava asub dokumendi lisa 1. Arengukavas ja valla toimekeskkonna ülevaates on eesmärgid püstitatud vastavalt valla eelarvestrateegia jaotusele. Sel viisil on omavahel vastavuses praeguse olukorra kirjeldus, valdkondlik eesmärk ja valla eelarvestrateegia, mis lihtsustab loetavust.

Aastatel 2019 ja 2020 on arengukava üle vaadatud ja täiendatud.

Vallavalitsus tänab kõiki arengukava koostamisse panustajaid!

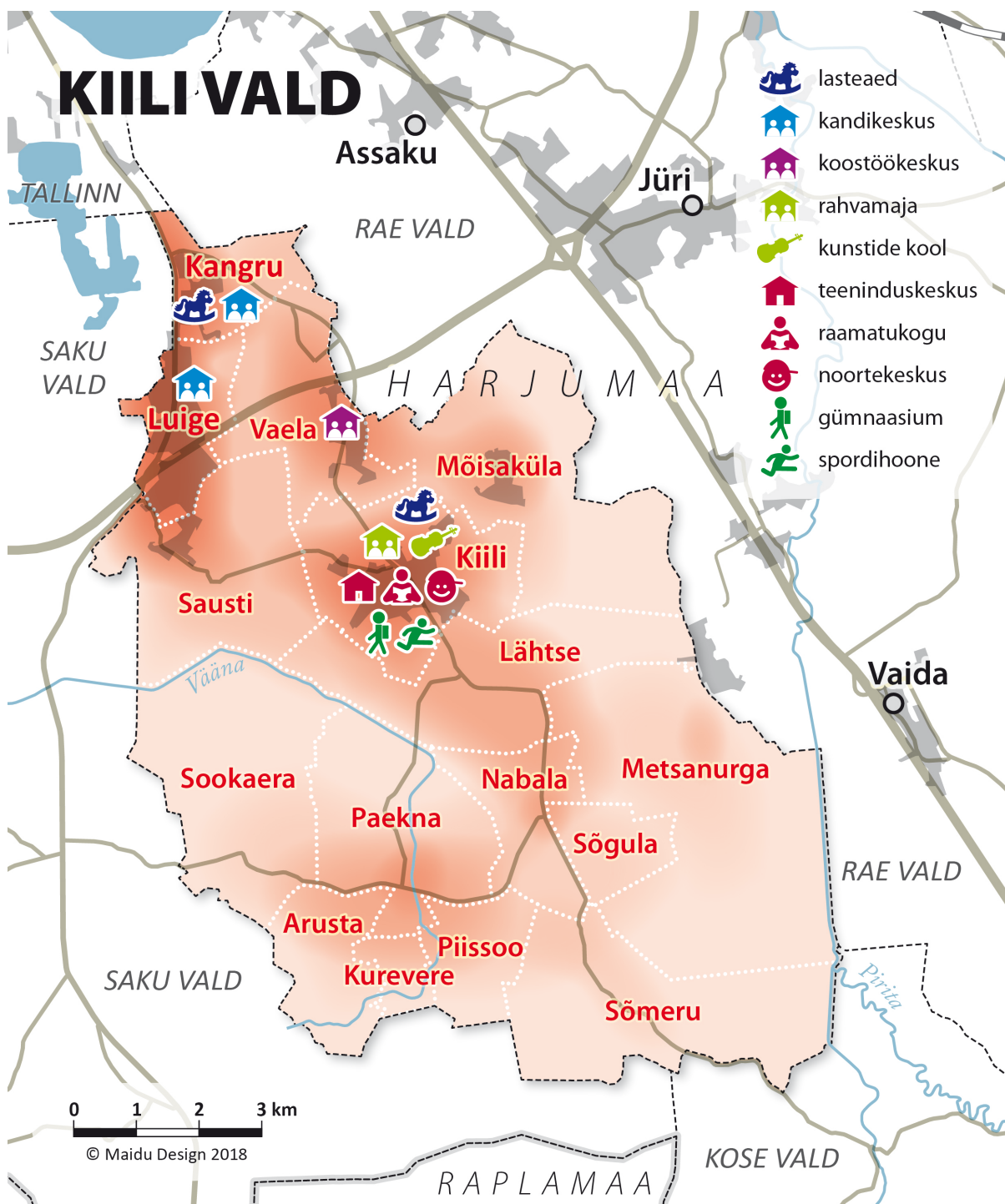
---

¹ Arengukava, üldplaneering, eelarvestrateegia ja iga-aastane omavalitsuse eelarve.

1 Kiili valla arengueeldused

1.1 Asend ja ruumiline muster

Kiili vald on Tallinnast lõunas asuv väikese pindalaga (100,4 km²) kompaktnel omavalitsusel, piirnedes põhjas Tallinna linna, lõunas Kose, läänes Saku ning idas Rae vallaga (vt Joonis 1).

Joonis 1. Kiili vald

Tiheasustus on üldjoontes kujunenud välja piki Viljandi maanteed (Kangru ja Luige alevikud) ning piki Kurna-Tuhala teed (Vaela küla, Kiili alev, Lähtse küla ja Nabala küla). Valla asustusüksusteks on Kiili alev, Kangru ja Luige alevikud ning 13 küla. Suurim asula on (seisuga 1.01.2020) Kiili alev 1671 elanikuga. Järgneb Luige alevik 1284 ja Kangru alevik 651 elanikuga. Suurimad külad on Vaela 575 ja Lähtse 505 elanikuga. Võrreldes viie aasta taguse seisuga on elanike arv kasvanud protsentuaalselt enim Vaelas ja Lähtses. Rahvast on mõnevõrra vähemaks jäänud Nabala, Paekna, Sõgula ja Sookaera külas, elanike arv seisab sisuliselt paigal ka Kangru alevikus. Eesti üldises taustsüsteemis on vald kasvava elanikkonna tõttu erandlik, kuid sarnane naaberomavalitsustega (nn Tallinna linnapiirkond).

Teenused on enamjaolt koondunud vallakeskusesse Kiili alevisse, üksikuid objekte on veel teistes tihedamalt asustatud piirkondades (vt ka Joonis 1).

Valda on võimalik asustuse iseloomu ja Tallinna ringteest tuleneva barjääri tõttu jagada neljaks eriilmeliseks piirkonnaks – linnaline metsaaladega põhjaosa (Kangru ja Luige), linnaline põldudega keskosa (Kiili, Vaela ja Lähtse), maaline põllumajanduslik keskosa (Sausti ja Mõisaküla) ning maaline põldude, rabade ja metsadega lõunaosa (ülejäanud külad).

Kiili valla tööealiste elanike enamus liigub igapäevaselt Tallinna ja tagasi ning ka ülejäanud teevad seda vähemalt kord või kaks nädalas (Kantar-Emori 2018. a uuring). Üldiselt peetakse tööalast pendelrännet pigem negatiivse varjundiga nähtuseks, kui sõit võtab märkimisväärse osa päevast. Kiili valla puhul seda aga väita ei saa, kuna lõviosal juhtudest ei ole vahemaa töö- ja elukoha vahel pikem kui 25 km ja on ka ajaliselt alla 30 minuti. Isegi liinibuss sõidab vahemaad Kiili alev –Tallinna kesklinn ainult 40 minutit. Seega võib sellist pendelrännet lugeda mõistlikuks. Võrreldes teiste Tallinna ümbruse valdadega on pilt üldjoontes sarnane - Sakus ja Raes on oma vallas töötajate osakaal pisut suurem ning Viimsis veel väiksem.

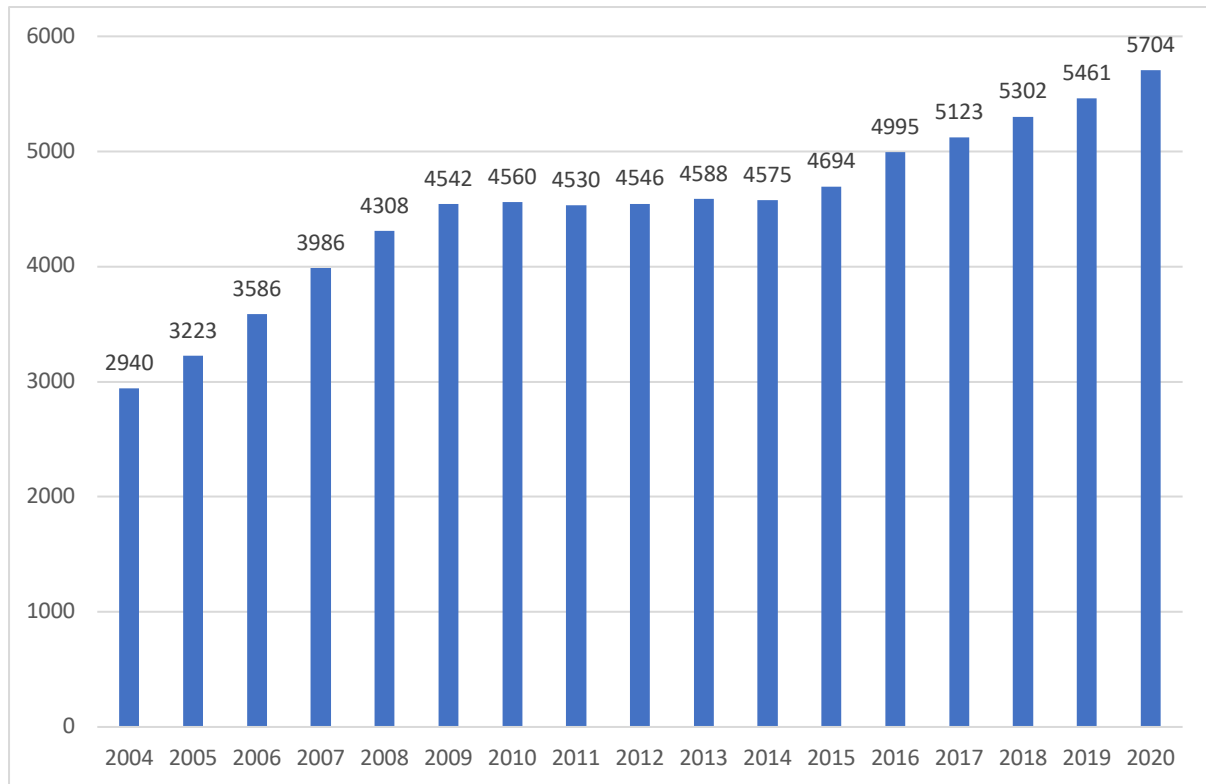
Saku valla suunal liigub igapäevaselt tööle u 2% Kiili valla elanikest ning Rae valla suunal 5%. Kiili valla kinnisvarahindu arvestades on nende omanike töökoht pigem hästitasustatud sektoris ja Tallinnas, samal ajal kui nt Rae või Kiili vallas asuvasse ettevõtetesse tuuakse tööjõudu Tallinna magalarajoonidest. Kiili vallas puuduvad raudteeühendused, esindatud on maakondlik bussiliin 116, mis oma sisuliselt olemuselt on siiski pigem linnaliini tunnustega (graafiku tihedus, veotsa pikkus jms).

Kokkuvõtteks võib öelda, et Kiili valla eeliseks on kindlasti Tallinna vahetu naabus, väike territoorium ja lõviosas kompaktselt paiknev rahvastik, mis teeb avalike teenuste korraldamise (nt ühis- ja koolitransport, prügivedu jms) võrreldes teiste omavalitsustega lihtsamaks ning soodsamaks.

1.2 Rahvastik

Kiili vallas elas 01.01.2020 seisuga 5704 inimest (vrd 2018 – 5302) (vt **Error! Reference source not found.**), sh 2020. aasta augustis on registris juba 5837 inimest. Perioodil 2016-2020 kasvas valla elanikkond ca 700 inimese võrra (14%) Kasv on olnud viimasel ajal stabiilselt kõrge ning protsentuaalselt Eestis teine Rae valla järel (2019. aastal 4,45%). Koroonaviiruste tingitud majanduslangus toob sellesse trendi tõenäoliselt muutuse, kuna potentsiaalsete kinnisvara soetajate

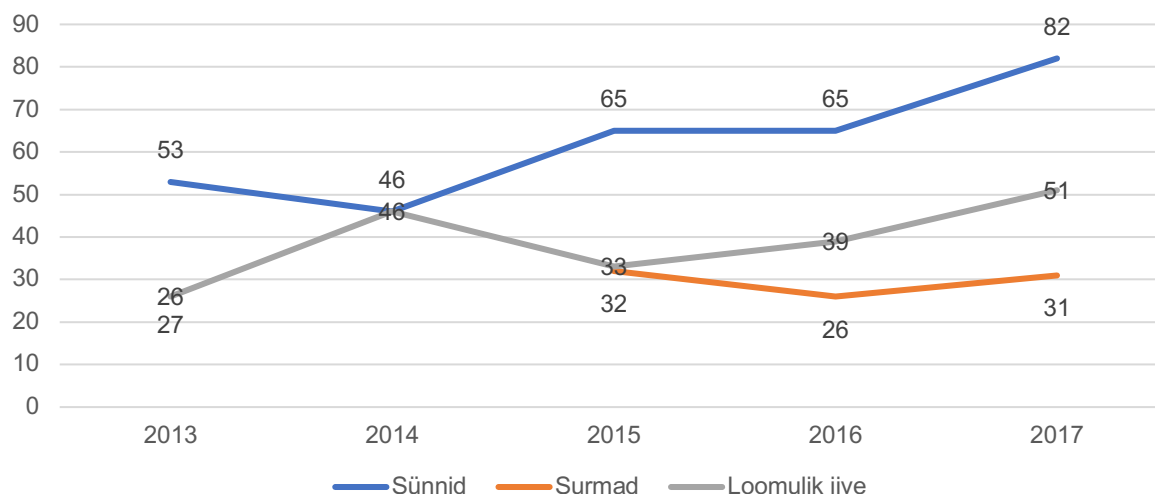
majanduslik kindlustunne on 2020. aastal vähenenud ning pankade laenuitingimused karmistunud.

Joonis 2. Kiili valla rahvaarv 2004-2020 (allikas: Rahvastikuregister)

Kõige kiiremini on kasvanud viimastel aastatel kooliealiste (7–18) vanusegrupp, lasteaiaaialiste ning tööealiste segmendi kasv on olnud mõnevõrra aeglasem ning kõige vähem lisandub pensioniealisi. Kiili vald on Eesti keskmisega võrreldes noore elanikkonnaga.

Loomulik iive on olnud positiivne (vt Joonis 3). Keskmiselt on valla elanikkond loomuliku iibe tulemusena kasvanud 39 inimese võrra aastas. Siit järeldub, et suurem osa elanikkonna kasvust on tingitud positiivsest rändeibest. Keskmiselt on rändeiibe tulemusena kasvanud elanikkond iga-aastaselt 123 inimese võrra (koos loomuliku iibega keskmiselt 179 elanikku aastas). Sarnase tendentsi jätkudes oleks Kiili elanike arv 2030. aastal ligi 7300 inimest.

Joonis 3. Sünnid, surmad ja loomulik iive perioodil 2013-2017 (allikas: Rahvastikuregister)²

Vaadates Kiili valla rahvastikupüramiidi, tuleb selgelt esile kolm tegurit (vt Joonis 4). Esiteks on valla elanikkonna struktuur märkimisväärselt ebaühtlane. See on paljude probleemide allikaks, kuna tähendab realses elus nii lasteaia- kui ka koolilaste arvu väga suurt kõikumist aastakäikude lõikes ning seda suhteliselt lühikese ajaperioodi jooksul. Teiseks oluliseks näitajaks on eakate inimeste väga väike osakaal. See tähendab, et sotsiaalteenuste vajaduse ja finantseerimise osas on praegune olukord lihtsam, kui enamikul teistel valdadel.

Kolmas näitaja on seotud lapsesaamise eas naiste osakaaluga. Inimeste demograafiline käitumine on küll muutunud ja lapsi saadakse varasemast vanemas eas, aga kõige suuremate gruppide paigutumine vahemikku 30–49 tähendab ikkagi paratamatult seda, et sünnitusealised rahvastikugrupid, mis on hetkel 20–30-aastased on umbes kaks korda väiksemad kui eeltoodud. Juhul kui selle eagrupi sisseränne valda just hüppeliselt ei suurene, on lähema kümne aasta perspektiivis sündimuse langus paratamatu. See tähendab ühtlasi lasteaiaaeglaste laste arvu vähenemist. Hetkel on seda olukorda tulevikku edasi lükanud eeskätt paljude perede otsus saada ka kolmas laps (vt andmed ptk 9, Sotsiaalne kaitse).

Kiili valla demograafiline olukord tervikuna on siiski väga hea, eriti võrreldes Eesti keskmisega. Demograafiline tööturusurveindeks, mis näitab 5–14-aastaste ja 55–64-aastaste osakaalu ehk järgmisel kümnendil tööturule sisenevate ja tööturult lahkuvate inimeste suhet, oli 2019. aasta seisuga vabariigis paremuselt teine näitaja (1,98) Rae valla järel. Kiili valla puhul paistab erilisena silma veel asjaolu, et meeste arv on kõrgem kui naiste arv, samal ajal kui vabariigis tervikuna on vastupidi.

Lähtuvalt elanikkonna struktuurist on siiski paratamatult hakanud vaikselt peale keskmise eluea tõus. Ehkki valla elanikkond pidevalt kasvab, ei kasva samasuguses tempos laste arv. Hetkel leiab aset pigem vahetus – 2003-2008 valda elama asunud elanike laste asemele astuvad lasteaia- ja koolis nende inimeste lapsed, kes on valda kolunud viimastel aastatel. Näiteks Kiili Gümnaasiumi esimesse klassi tuleb juba aastaid nelja paralleeli jagu lapsi, viimase 10 aasta kasv on selles lõikes olnud ainult

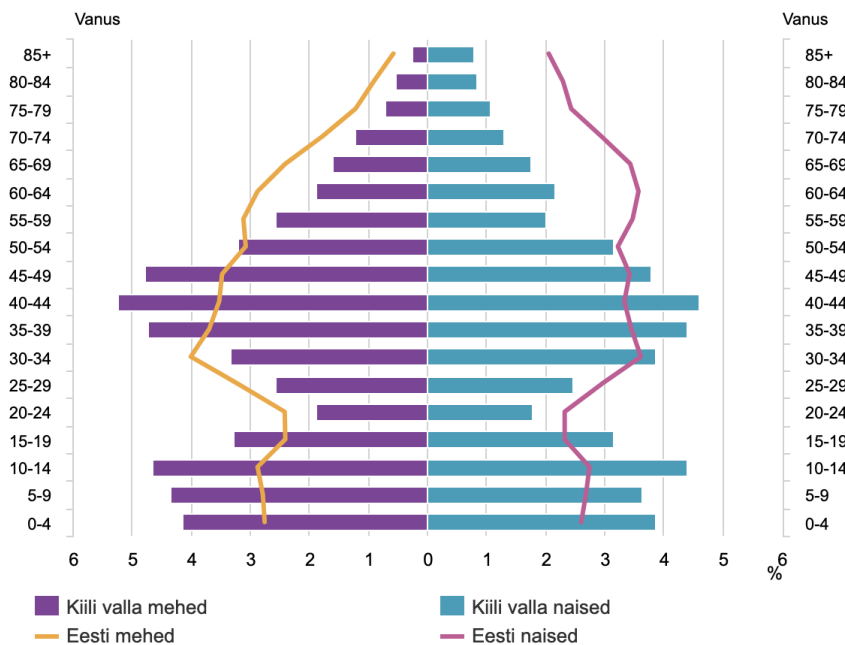
² 2014. a kohta puuduvad surmade andmed.

4%. Õpilaste arvu suurenemine koolis on aset leidnud eeskätt keskastme ja gümnaasiumi arvelt, kus varem oli väga vähe õpilasi. Lähiajal toimub seega õpilaste arvu stabiliseerumine, kuna altpoolt tuleb uusi peale enam-vähem konstantses mahus. Juhul, kui uute elanike sissetulek peaks katkema, tähendaks see paratamatult isegi õpilaste arvu vähenemist, kuna olemasoleva rahvastikupildi põhjal pole varsti enam senises mahus lapsesaamise eas naisi (vt Joonis 4).

KIILI VALD

Kiili valla rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2020

Joonis 4. Kiili valla rahvastikupüramiid aastal 2020 (allikas: Statistikaamet)

Valla rahvastiku juurdekasv on viimasel ajal olnud protsentuaalselt suurim Vaela ja Lähkse külades, kus toimub ka kõige aktiivsem ehitustegevus (vt Tabel 1). Järjepidevalt, aga mitte eriti tempokalt, suureneb püsielanike osakaal Luige alevikus, sama ajal kui Kangu alevik on oma hinnatasemelt juba suuremale osale noortest peredest kättesaamatu. Sobilikult hinnatasemega üksikelamu kruntide napib ka Kiili alevis, kuid viimasel paaril aastal on lisandunud Uus-Vaska piirkond korrusmajade ja ridaelamutega. Mõnevõrra üllatuslikult on rahvaarv hoopis vähenenud Paeknas ja Nabalas, samal ajal kui mõnedes pisemates külades rahvast tasapisi lisandub.

Tabel 1. Kiili valla asustumusmuster (allikas: Kiili Vallavalitsus, Rahvastikuregister, 2018)

Asustusüksus	Rahvaarv 2013	Rahvaarv 2018	Rahvaarvu muutus	Pindala	Asustus-tihedus	Viie aasta kasv, %
Kangru alevik	529	666	137	2,9	230	20,57
Luige alevik	1040	1198	158	3,3	363	13,19
Kiili alev	1467	1522	55	7,2	211	3,61
Vaela küla	274	482	208	5,8	83	43,15
Lähtse küla	339	458	119	8,1	57	25,98
Sausti küla	147	152	17	8,2	19	3,29
Mõisaküla	156	173	17	11	16	9,83
Nabala küla	149	143	-6	3,5	41	-4,20
Paekna küla	173	161	-12	7	23	-7,45
Metsanurga küla	41	43	2	14,8	3	4,65
Sõgula küla	28	24	-4	2,2	11	-16,67
Sõmeru küla	64	75	11	14,8	5	14,67
Piisoo küla	41	45	4	2,9	16	8,89
Kurevere küla	37	40	3	1,1	36	7,50
Arusta küla	44	54	10	3,7	15	18,52
Sookaera küla	35	29	-6	9,3	3	-20,69
Valla täpsusega	24	37	13			35,14
Kokku	4588	5302	714	100,4	54	13,47

Arengukava koostamise käigus vaadeldi ka praeguseks kehtestatud ja töös olevaid detailplaneeringuid, mis annavad ülevaate, kuhu ja kui palju võiks potentsiaalselt elanikke lisanduda ehk teisisõnu, kuhu neil oleks teoreetiliselt võimalik elama asuda (vt

Tabel 2). Leibkonna suuruseks on arvestatud keskmiselt 2,6 inimest.

Tabelist nähtub, et teoreetiliselt võiks planeeringute järgi Kiili valda lisanduda kuni 4880 inimest. Põhiline osa neist tuleks Vaela külasse (u 1800) ja Kiili alevisse (u 1300). Liites omavahel praeguse elanike arvu ja planeeringute järgi potentsiaalselt lisanduvate oma, on tulemuseks ligikaudu 10 100 inimest. Jagades lisanduvate elanike arvu arengukava perioodiga (11 aastat), tähendaks see u 443 inimese lisandumist igal aastal, mis on selgelt vallale üle jõu käiv.

Millises mahus planeeringud realiseeruvad, ei ole võimalik ennustada ja omad korrektiivid teeb kindlasti ka Covid 19-ga seotud kriis. On selge, et kõik planeeringud arengukava perioodi jooksul ei realiseeru. Seetõttu on otstarbekam elanike arvu kasvu puhul arvestada senist praktikat, s.o u 180 lisanduvat inimest aastas.

Tabel 2. Potentsiaalselt lisanduda võivate elanike arv detailplaneeringute alusel (allikas: Kiili Vallavalitsus)

Jrk nr	Nimetus	Arenduse tüüp	Elamuühikute arv	Elanike arv	Planeeringu staatus	Kommentaar
	Kiili alev		508	1322		
1	Vaska ja Uus-Vaska	Korterimajad, ridaelamud, eramud	88	229	Kehtestatud	Valminud
2	Matsi ja Kiivi	Korterimajad	150	390	Kehtestatud	Tänavate ehitusloa taotlus esitatud
3	Allikametsa	Korterimajad, ridaelamud, eramud	70	182	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
4	Pentuška	Korterimajad, ridaelamud, eramud	45	117	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
5	Aaviku	Eramud	17	44	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
6	Põldmäe	Eramud	16	42	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
7	Matsi	Eramud	6	16	Kehtestatud	Ei ole midagi toimunud üle 10 aasta.
8	Kasetuka ja Väike-Kasetuka	Ridaelamud	6	16	Algatatud	Menetlus seisab, aega kuni 02.2021
9	Ilba 4	Ridaelamud, eramud	30	78	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
10	Rebase ja Reinu	Ridaelamud, eramud	36	94	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
11	Välja ja Teeääre	Ridaelamud, eramud	44	114	Algatatud	Kehtestamine seisab Maanteeameti nõudmise taga
	Luige alevik		500	1297		
1	Suvilate ümberehitus	Eramud	120	312		Oletatavasti 10 ühikut aastas
2	Metsa	Korterimajad	100	260	Kehtestatud	Pärast kehtestamist ei ole midagi toimunud
3	Tõnise III	Eramud	24	62	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
4	Söödi	Eramud	52	135	Vastu võetud	Kehtestamata, sest puudub juurdepääs
5	Suure-Männi	Korrumajad	92	239	Algatatud	Menetlus on pikka aega seisnud
6	Tõnumardi II	Eramud	12	31	Algatatud	Kehtestamata, sest puudub juurdepääs
	Kangru alevik		50	129		
1	Kangro XVII	Eramud	14	36	Kehtestatud	Pikalt seisnud, hind kõrge, aga asukoht hea
2	Kasteheina 2a	Eramud	14	36	Kehtestatud	Omanikud ei oska öelda, kas ja millal alustavad

3	Viirpoo	Korterimajad, eramud	12	31	Algatatud	Ligipääs hea (Viirpoo tn), realiseerumine tõenäoline
4	Üksikud tühjad krundid	Eramud	10	26		Pikalt seisnud, hind kõrge, aga asukoht hea
	Sausti küla		127	330		
1	Kaljula II	Eramud	12	31	Kehtestatud	Valminud
2	Saaruste	Eramud	22	57	Kehtestatud	Trassid ja teed rajatud
4	Kaljula	Eramud	22	57	Algatatud	Menetluses, kehtestamine tõenäoline
5	Küttimi	Eramud	20	52	Algatatud	Menetluses, tõenäoline vastu võtmine 2021 algus
6	Uueveski	Korterelamud, eramud	51	133		Üle 10 a pole midagi toimunud
	Vaela küla		834	2168		
1	Sonni	Korrumajad	32	83	Kehtestatud	Valminud, ärimaa realiseerimata
2	Peetri tee 4	Ridaelamud	8	21	Kehtestatud	Valminud
3	Nurga	Ridaelamud, eramud	100	260	Kehtestatud	Trassid ja teed rajatud, elamute rajamist alustatud
4	Miku	Ridaelamud, eramud	50	130	Kehtestatud	Alustatud, valminud kaks 4 korteriga maja
5	Kuusiku	Eramud	12	31	Kehtestatud	Arendajal huvi alustada olemas
6	Ilba ja Lepiku	Eramud	18	47	Kehtestatud	Arendajal huvi alustada olemas
7	Valli	Eramud	70	182	Kehtestatud	Üle 8 a pole midagi toimunud
8	Karla	Ridaelamud	20	52	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
9	Ilba 1	Ridaelamud, eramud	30	78	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
10	Vikerkaare, Tormi ja Pilve	Korterimajad, eramud	210	546	Kehtestatud	Maanteeamet on väljastanud tingimused riigimaantee ristmiku rajamiseks
11	Suvila	Eramud	77	200	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud. Asub suuremalt jaolt rabas
12	Kraavi	Eramud, paarismajad	29	75	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
13	Metsaniidu	Eramud	7	18	Kehtestatud	Alustatud kehtetuks tunnistamist
14	Mardi	Ridaelamud	19	49	Kehtestatud	Kehtestati 2018. a alguses
	Lähtse küla		76	198		
1	Kubja	Eramud	30	78	Kehtestatud	Arendamine toimub mõõdukas tempos
2	Annuksemaa	Eramud	20	52	Kehtestatud	Planeering müüdnud uuele arendajale
3	Niidi tee 7	Eramud	11	29	Koostamisel	Arendajal huvi olemas

4	Vanatoa II	Ridaelamud	15	39	Koostamisel	Arendajal soov asjaga edasi minna
	Nabala küla		35	91		
1	Kajaka 2	Eramud	15	39	Kehtestatud	Arendajal huvi alustada olemas
2	Andrease	Eramud	20	52	Kehtestatud	Üle 10 a pole midagi toimunud
	Kõik kokku		2130	5535		

1.3 Peamised arengutegurid ja väljakutsed

Kiili valla peamine arengutegur on Tallinna vahetu lähedus koos kõige sellest tulenevaga (töökohad, teenused, haridusvõimalused jne). Samuti määratleb omavalitsuse tuluprofiili nn keskmine maksumaksja (haridus, sissetulek). Kiili vallas elavad keskmisest kõrgema sissetulekuga inimesed, mis kajastub ka omavalitsuse senises arengus. Kolmandale kohale võib panna turvalise ja enamjaolt välja arendatud elukeskkonna, mis on looduslähedane, aga lõviosa elanike jaoks siiski linnaliste mugavustega. Viimane on ka põhjuseks elanikkonna kiirele kasvule.

Kohaliku tasandi suurim oht ja võimalus peitub eeskätt kiires elanike juurdevoolus. Mõõdukas tempos on areng soositud, kuid ennakasv tähendab sotsiaalse taristu mahajäämist ja liikluskoormuse suurenemist piirini, milleks olemasolevad teed mõeldud pole. Samuti tähendab liiga kiire kasv olemasoleva elanikkonna rahulolematust, kuna Kiili valda on kolitud just eesmärgiga elada rahulikumas elukeskkonnas. Liiga kiireks võib pidada kasvu, mis on lühiajaliselt üle 5% ja pikaajaliselt üle 3% aastas.

Riikliku tasandi teemadest on kriitilise tähtsusega riigi poolt rakendatavad omavalitsuste finantseerimismudelid (kui suur osa üksikisiku tulumaksust laekub KOVile, kui palju tuleb toetusfondist raha teedele, õpetajate palkadeks jne). Suur osa omavalitsusi pole praeguse Kiili valla jaoks tegelikult soodsa süsteemiga rahul, kuid esialgu pole muutusi ette näha.

Haldusreformi tulemusena oli Kiili üks väiksemaid omavalitsusi Eestis, aga iga aastaga on tõus olnud pingereas 4-5 koha võrra ning hetkel on positsioon juba 46-s Eesti 73 kohaliku omavalitsuse hulgas. Ühest küljest on mõõdukas rahvaarv positiivne, kuna kompaktsus võimaldab paljudele küsimustele operatiivselt lahendused leida. Samas võib ühel hetkel vajalikust arendusvõimekusest puudu tulla (spetsialistide vähesus jms). Samuti on väike omavalitsus ebavõrdne partner riigile ja ka teistele piirkonna KOVidele, mis on Kiilist märksa suuremad. Väiksus seab samuti piirid erateenuste pakkumisele tarbijate vähesuse tõttu, kuid seda küsimust leevendab oluliselt Tallinna lähedus.

Võimalikud riiklike suurobjektide plaanid (Rail Baltic, Tallinna ringraudtee, kaevandused) mõjutavad Kiili valda negatiivselt, kuna rikuvad väljakujunenud elukeskkonda ning toovad kaasa olulisi häiringuid elanikele.

Eksistentsiaalseid väljakutseid Kiili vallal pole. Küll aga on ridamisi valdkondlikke küsimusi, mis lahendamist või jätkuvat parandamist vajavad:

- Valla keskuse lõplik väljaarendamine (tänapäevane avalik ruum koos vajalike teenustega);
- Lasteaiakohtade puuduse lahendamine;
- Tänavavalgustuse uuendamine/rajamine;
- Teede tolmuwabaks muutmine;
- Vaba aja taristu järjepidev arendamine, sh staadion. Puudust tuntakse ka ujulast, mis on valla väiksust arvestades aga ilma erasektori panuseta omavalitsusele üle jõu käiv.

Probleemina, mis küll pole uus, kuid sedavõrd seni nähtutest erinev, on ootamatu väliskeskkonna mõju nii vallale kui riigile ehk koroonaviirusest tingitud olukord. Kiili valla elanike töökohad on küll enamasti kõrgemat lisandväärtust loovates sektorites ja tagasilöögid turismi, toitlustuse jne valdkonnas otsest mõju ei avalda, aga kaudne mõju majandusele tervikuna ja seeläbi kõigile, on siiski olemas. Üksikisiku tulumaksu laekumisest sõltub iga omavalitsuse võimekus ja pakutavate teenuste tase. Arengukava kaasajastamise hetkel ei ole kriisi mõju Kiili valla maksulaekumistele veel tunda, elanike toimetulek ei ole vähenenud ja maksumaksjate arv on isegi suurenenud võrreldes 2020. aasta algusega, kuid analüütikud hoiatavad aasta lõpu ning 2021. aasta võimalike tagasilöökide eest, mistõttu on äärmiselt vajalik säilitada konservatiivset fiskaalpoliitilist joont.

2 Toimekeskkonna ülevaade

2.1 Üldised valitsussektori teenused

2.1.1 Valla juhtimine

Struktuur ja hallatavad asutused

Kiili Vallavolikogus on 17 liiget ja neli pidevalt tegutsevat komisjoni – 1) majandus- ja arengukomisjon, 2) keskkonna- ja heakorrakomisjon, 3) kultuuri-, haridus- ja sotsiaal- ja külaelu komisjon ning 4) revisjonikomisjon. Komisjonidesse kuuluvad liikmed ka väljastpoolt volikogu. Kõik olulised vallaelu puudutavad strateegilised küsimused arutatakse komisjonides läbi. Alates 2018. aasta suvest on volikogu istungite läbiviimiseks katsetatud ka infosüsteemi VOLIS.

Vallavalitsus on neljaliikmeline. Kiili Vallavalitsuse kui ametiasutuse struktuuris on 2020. aastal 23 teenistusk kohta ning kõik kohaliku omavalitsuse tegevusvaldkonnad on spetsialistidega kaetud.

Vallavalitsuse spetsialistid on piisaval määral varustatud töövahenditega, valla koduleht vastab nõuetele ja on nii sisemiseks kui väljapoole suunatud infokanaliks. Vallavalitsus kasutab oluliste ja suurt hulka elanikke puudutavate teadete edastamiseks sageli ka sotsiaalmeediat, eraalgatuslikult on loodud *Facebook*'i grupp "Kiili valla elanikud", kuhu kuulub u 2400 liiget. Kord kuus ilmub paberkandjal Kiili Leht, kus leiavad kajastamist nii ametlikud teadaanded kui vallaelu olulisemad sündmused majanduse, kultuuri, spordi jt valdkondades. Kasutusel on infosüsteem kirjavahetuse ja dokumentide menetlemiseks (*Webdesktop*), laiemale üldsusele on sellest kättesaadav osa dokumendiregister. Kasutuses on ka Kiili valla geoinfosüsteem (EVALD).

Kiili vallale kuulub 7 asutust:

1. Kiili Gümnaasium, sh spordihoone;
2. Kiili lasteaed (suur maja, väike maja, moodulmaja ja Kangru maja);
3. Kiili Rahvamaja;
4. Kiili Kunstide Kool;
5. Kiili Noortekeskus;
6. Kiili Raamatukogu;
7. Eakate Päevakeskus.

Valla ehitiste (kool, spordihoone, lasteaed, rahvamaja jne) haldamiseks ja arendamiseks on loodud Kiili Varahalduse Sihtasutus, mis tegeleb ka toitlustuse pakkumisega koolis ja lasteaias ning koristusteenuse tagamisega kõikides vallale kuuluvates hoonetes. Sihtasutuse kontor paikneb vallamaja kompleksis teisel korrusel ning administratiivpoolel töötab 5 inimest. Lisaks sellele kuuluvad struktuuri kokad, köögi abitöölised, koristajad, administraatorid, spordirajatiste haldaja ja meistrid.

Sihtasutus on ka Kiili lasteaia suure maja ja kooli ehituseks võetud laenu omanik. Kõik avalikus kasutuses olevad Kiili valla hooned (kool, lasteaia, rahvamaja, vallamaja) on sihtasutuse omanduses ning vallavalitsus on neis rentnik. Sihtasutuse tulupool kujuneb vallavalitsuse ja elanike poolt ostetavatest teenustest (kooli ja lasteaia söögi- ja spordihooned ning rahvamaja ruumide rent).

Veevarustuse ja kanalisatsioonisüsteemi (ÜVK) arendajaks on OÜ Kiili KVH. 100% vallale kuuluva isemajandava äriühingu struktuuris on 7 inimest, neist kontoripoolel 4.

Ümberkorralduste tulemusena vallamajas on lahenduse leidnud koosolekuruumi probleem, mida kasutab ka vallavolikogu. 2016. aastal valmis uus ja nõuetele vastav arhiiviruum vallamaja soklikorraldusel ning eakate päevakeskus. Kogu hoonekompleksil Nabala tee 2a vahetati 2015. aasta lõpus välja aknad. 2017. aastal valmis noortekeskus. Valminud on veel ruumid Kunstide Kooli kunstiosakonnale soklikorralduse (2019) ja perearstide uued ruumid (2020) koostöös Põhja-Eesti Taastusravikeskusega ning Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite toetusel. Ligipääsetavus puuetega inimestele on tagatud kolme kaldtee kaudu.

LEADER-programmis osalemiseks on vald MTÜ Nelja Valla Kogu asutajaliige. Kiili vald on Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja Harjumaa Omavalitsuste Liidu liige.

Finantsvaade

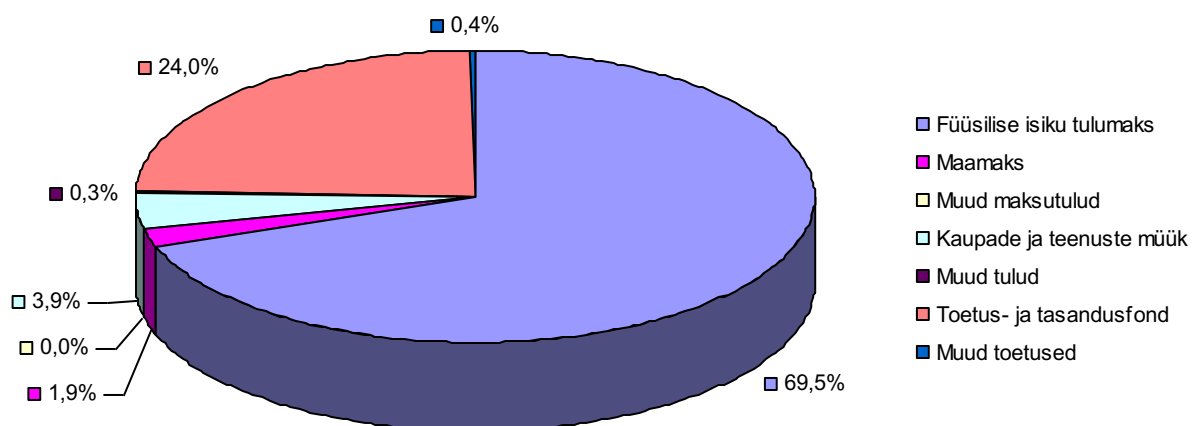
Kiili valla 2020. aasta põhitegevuse tulud on 10,8 miljonit eurot, põhitegevuse kulud aga ligi 9,5 miljonit eurot. Prognoositav põhitegevuse tulem on 1,4 miljonit eurot (vt Tabel 3).

Tabel 3. Kiili valla eelarve ülevaade (allikas: Rahandusministeerium, Kiili Vallavalitsus)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (eelarve)
Põhitegevuse tulud	6 429 160	7 295 999	7 927 579	9 206 084	10 131 671	10 824 525
Põhitegevuse kulud	5 022 635	5 700 600	6 179 602	7 077 443	8 185 377	9 458 811
Põhitegevuse tulem	1 406 525	1 595 399	1 747 977	2 128 641	1 946 294	1 365 714
Netovõlakoormus eurodes	3 978 085	2 801 117	2 272 854	660 068	277 119	4 610 846
Netovõlakoormus, %	61,9	38,4	28,7	7,2	2,7	42,6

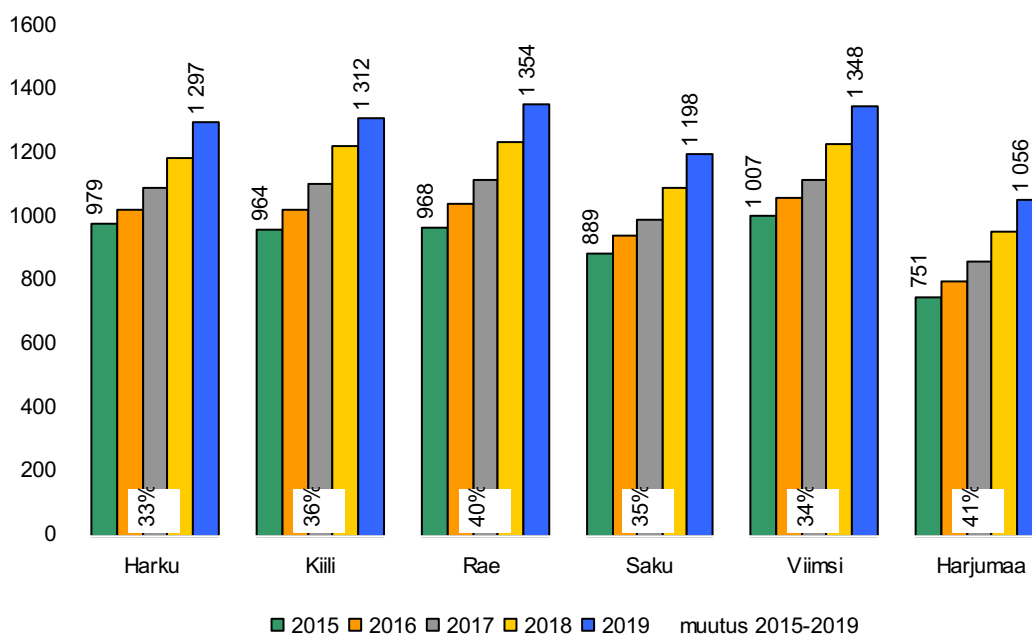
Kõige olulisem tuluallikas on üksikisiku tulumaks (69,5% kõikidest põhitegevuse tuludest), millele järgneb toetusfondi eraldis (vt Joonis 5). Ülejäänud tulud on märkimisväärselt väiksema osakaaluga.

Joonis 5. Kiili valla põhitegevuse tulude struktuur 2020 (allikas: Kiili Vallavalitsus)

Üksikisiku tulumaksu laekumine elaniku kohta on iga-aastaselt kasvanud, nagu ka kõikides võrreldavates omavalitsustes ja maakonnas tervikuna (vt Joonis 6).

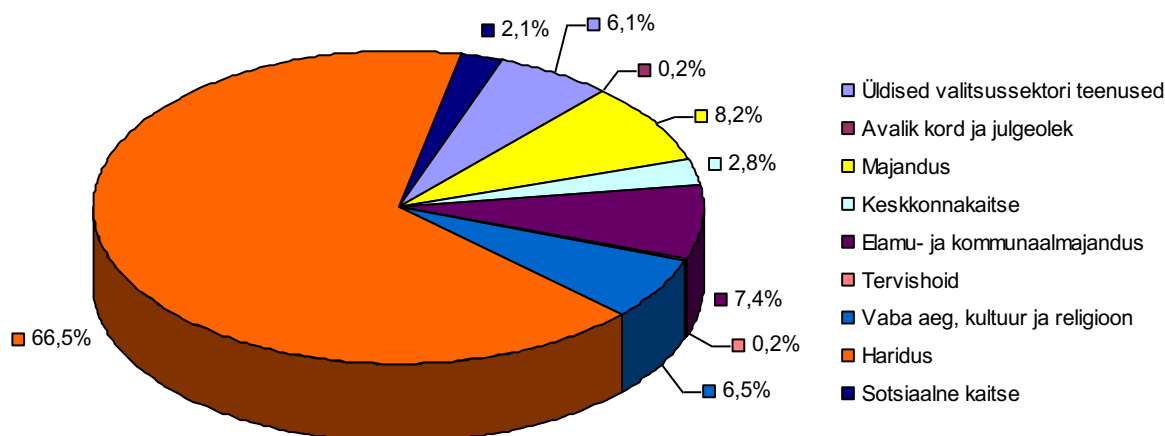

Joonis 6. Tulumaksu laekumine elaniku kohta (allikad: Rahandusministeerium, Rahvastikuregister)

Tööjõukulud (kool, lasteaed, kunstide kool, vallavalitsus jne) moodustavad vallaelarvest 5,0 miljonit (52,9%), majandamiskulud ligi 3,7 miljonit eurot (38,9%). Toetusteks kulub 0,6 miljonit eurot.

Kiili vallal oli 2019. aasta lõpuks võlakohustusi ligi 2,3 miljoni euro eest, seoses koolimaja juurdeehituse tarbeks võetava uue laenuga kasvavad võlakohustused 2020. aasta lõpuks 5,1 miljoni euroni. Vaba netovõlakoormust on arengukava koostamise ajal umbes 3,5 miljonit eurot.

Tegevusalade lõikes kulub enim raha haridusele (66,5%), majandusele (8,2%), elamu- ja kommunaalmajandusele (7,4%), valitsussektori teenustele kulub umbes 6,1% eelarve kuludest (vt Joonis 7).

Joonis 7. Kiili valla kulude jaotus tegevusalade järgi 2020 (allikas: Kiili Vallavalitsus)

2.1.2 Avalik ruum

Kiili vald on tihedalt lõimunud Tallinna linnapiirkonda. Samas on tegemist väga ebaühtlase asustustrigiga vallaga, kus elanikkonna tihedus varieerub mitmesajast elanikust ruutkilomeetril mõne üksikuni.

Kiili valla põhjaosas asuvad Luige ja Kangru alevik ning riigile ja eraomanikele kuuluvad metsaalad, mida perioodiliselt majandatakse. Piirkonna elanike huvi on pigem vastupidine – aastakümnete vanuse metsa käsitlemine rekreatsioonialana.

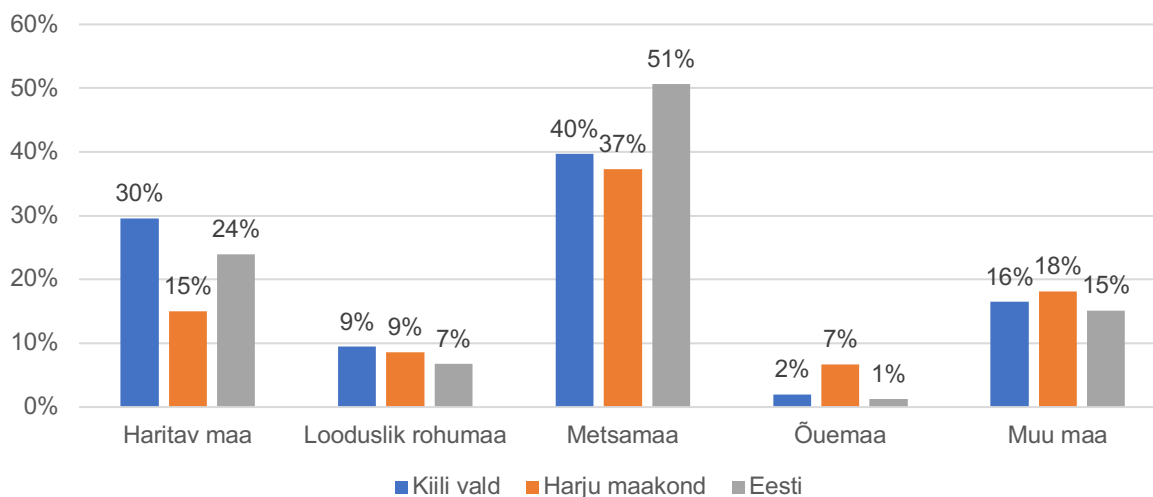
Valla keskosa on endiselt suures osas kasutuses põllumajanduslikel eesmärkidel, kuid juba kehtestatud ja menetluses olevad arvukad detailplaneeringud Kiili alevist kuni nn Hansaplanti piirkonnani on seda olukorda muutmas.

Valla keskosas Kiili alevist edelas laiuvad suured rabaalad, kus toimub turbatootmine. Elamuehitus on välistatud, kaugemas tulevikus võiks pärast tootmistegevuse lõppemist sinna kujuneda rekreatsiooniala (väike järv jne).

Valla lõunaosa hajakülades vahelduvad põllud metsa- ja rabaaladega. Tiheasustusalad sellesse piirkonda hästi ei sobi ning uusi elamuid on võimalik üldplaneeringu kohaselt rajada siis, kui kinnistu suurus on vähemalt 2 hektarit.

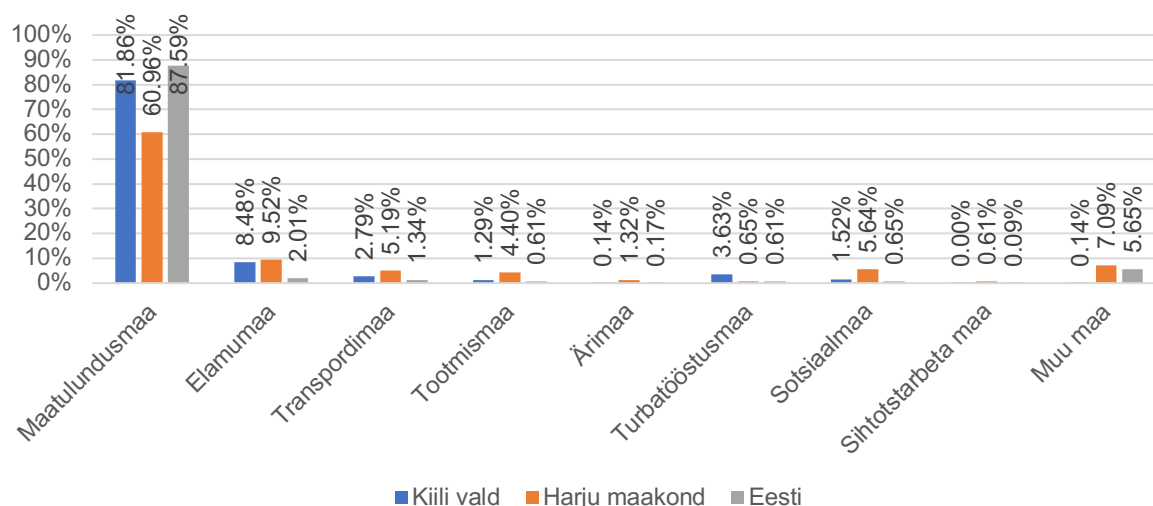
Valla idaosa on väga hõredalt asustatud, raskesti juurdepääsetav ja suuremalt jaolt liigniiske piirkond, kus igasugust elamuehitust tuleks pigem vältida (erandiks saavad olla ainult vahetult olemasolevate teede äärsed alad).

Võrreldes Kiili valla maakasutust Eesti ja Harjumaaga, on võimalik täheldada kõrgemat haritava maa osakaalu (vt Joonis 5).

Joonis 5. Kiili valla maakasutus (allikas: Maa-amet)

Maa jaotus sihtotstarbe järgi näitab keskmisest kõrgemat elamumaa osakaalu, samuti on rohkesti maatulundusmaad (vt Joonis 6). Suhteliselt vähe on tootmis- ja ärimaid.

Joonis 6. Kiili valla maade jaotus sihtotstarbe järgi (allikas: Maa-amet)

Kiili valla üldine heakord on võrdluses teiste Eesti omavalitsustega üsna hea, kuid erineb piirkondade ja asumite kaupa. Uutes arendustes (Kangru, Vaela ja Kiili alevisse lisandunud alad) on olnud võimalik algusest peale heakorrade suuremat rõhku pöörata ja sellega juba asumite planeerimisel arvestada. Luige aleviku kujunemine suvilapiirkonnast elumupiirkonnaks on oluliselt pikem protsess ja seal esineb ka probleeme rohkem alates hooldamata kinnistutest ja hoonetest ning lõpetades juba algsest liiga kitsaste tänavatega.

Kiili valla lõunaosa läbib 2015. aasta alguses ametlikult avatud RMK Peraküla-Aegviidu matkarada, mille lõkkekoht koos varjualuse ja muu selle juurde kuuluvaga asub Saarte raba soosaarel. Rada ise kulgeb piki Pirita jõge ja Angerja oja kallast ning suundub läbi valla lõunaosa külade edasi Saku valda.

Kiili valla ajaloo- ja kultuuripärand on mõõdukas. Muinasmälestistest on Kiili vallas esindatud nii lohukivid, asulakohad, kalmed kui ka pelgupaigad.

Ainuke valla territooriumil paiknev sakraalehitis on Nabala vennastekoguduse palvemaja (praegune hoone valmis 1926), mis on ehedaks talupojaarhitektuuri näiteks. Hoone välisseisukord on hea, 2019 valmis valla toel kõrvalhoone ja 2020. aastal tehti saalis sisetöid, sh uus põrand, kuid maja vajaks lisaks religioossetele teenistustele aktiivsemat kasutust nt kontserdi- ja huvitegevuse paigana.

Ajaloolistest hoonetest paikneb valla territooriumil veel kaks mõisa – Sausti ja Nabala, mis mõlemad on eraomanduses, kuid pakuvad rendivõimalust ürituste pidamiseks.

Ajaloolistest militaarobjektidest on esindatud Peeter Suure Merekindluse rajatised, mis lõviosas asuvad samuti erinevatel erakinnistutel – jaovarjendid, jooksupaigad, rooduvarjendite süvendid, kahuri alus, raudteetammi kehand jt. Ettevõtlike vallaelanike kaasabil on loodud Kiili valla lõunapiirkonnas matkarada, mis kujutab endast jalgrattaga või jalgsi läbitavat kohalikke teid pidi kulgevat marsruuti piirkonna muinasmälestiste, legendidega seotud kohtade ning loodusobjektide baasil.

Kiili valla üldplaneering vajab uuendamist, sellega on ka algust tehtud ja hetkeseisuga oleme jõudnud eskiisi väljapaneku etappi, koostajaks on OÜ Skepast ja Puhkim.

Keskmisest kõrgem kinnisvaraarenduse surve on Vaela külas ja Kiili alevis.

2.2 Avalik kord ja julgeolek

Kiili vald on turvalisuse poolest vastavalt politsei statistikale olnud alati Harjumaal esimese kolme hulgas, sh Tallinna linnapiirkonna omavalitsustest kõige turvalisem. Vallal on koostööleping politseiga, mille raames toetatakse abipolitseinike tegevust nii Kiili vallas kui ka Lääne-Harju piirkonnas üldisemalt. Vallavalitsus on märkimisväärselt investeerinud ka turvakaameratesse, mille pilt jookseb otse politsei serverisse ning vallas paikneb üks G4S turvaekipaž. Kohalikul Saku ja Kiili piirkonna konstaablil ning noorsoopolitseinikul on tihe koostöö vallavalitsuse sotsiaalosakonna ja Kiili Gümnaasiumiga. Alates 2018. aastast on politseil vallamaja kompleksis ka uued ja kaasaegsed ruumid. Peamisteks probleemkohtadeks on liiklusrikkumised, mida on aidanud vähendada 2017. a paigaldatud kiirustabloo Miku bussipeatuse läheduses, ja ebasoovitavad kogunemised Kiili Konsumi juures.

Kiili valda teenindab riiklik Assaku päästekomando ja Saku ning Tõdva vabatahtlikud päästekomandod. Kiili vallas vabatahtlik päästekomando puudub ja eeskätt põhjusel, et selle jaoks on vajalik teatud ruumide olemasolu (soe garaaž päästeautole ja tehnikale ning meeskonna olmeruumid). Arvestades vahekaugusi ja valla väikest pindala, on päästekomandode reageerimiskiirus kõrge.

2.3 Majandus

2.3.1 Energiamaajandus

Kiili valla elektrivarustus on hästi tagatud, võimsusi on piisavalt ja lisanduvad kodumajapidamised ei tekita võrguettevõttele probleemi. Liinid on ringistatud ja katkestuste korral on neid võimalik ümber lülitada. Küsimus tekib ainult juhul, kui peaks Kiili alevi tehnoargi alale lisanduma mõni väga energiamahukas tootmine, aga sellise võimalusega on Harju maakonnaplaneeringus arvestatud ning reserveeritud ka perspektiivne 330 kV liinikoridor Metsanurga-Lähtse suunalt.

Mõnevõrra probleemne piirkond elektrivarustuse seisukohalt on endised aiandusühistud Luna ja Sangar Luige alevikus, kus alajaam ja elektrivõrgud ei kuulu võrguettevõttele. Aastate jooksul on siiski hakanud olukord lahenema, paljud kinnistuomanikud on teinud liitumisavalduse Elektrilevile ning saanud elektrivarustuse maakaabli kaudu.

Kiili vallas on ainuke kaugkütte piirkond Kiili alevis ja hõlmab korrusmaju, kooli, lasteaeda, rahvamaja, vallamaja ning veel mõnda üksikut hoonet. Soojatootmise eest vastutab N.R. Energy OÜ, kellele kuuluvad ka trassid. Katlamaja on 2014. a renoveeritud ja töötab hakkepuidul. Trassid on amortiseerunud ja energiakaod suured, kuid nende renoveerimine on kavas 2020-2021. Sooja hind on olnud Eesti kontekstis pigem kõrge (Konkurentsiameti andmetel 20. koha piirimail). Ülejäänud hooned vallas kasutavad individuaalseid kütelahendusi. Gaasitrass ulatub kuni Vaela küla Oti asumini. Perspektiivis on võimalik soojatrassi pikendamine Kiivi ja Matsi planeeringualani ning Kiili alevi tehnoargi piirkonnani, kui sinna täiendavaid tarbijaid lisandub, katlamaja võimsus on selleks piisav.

Vanemate avalike hoonete energiatõhusus on madal tulenevalt ehitiste vanusest ja aastakümnete tagustest ehitusmeetoditest, kuid Kiili Varahalduse Sihtasutus on nii rahvamaja kui vallamaja kompleksi järjekindlalt renoveerinud, sh paigaldanud uued aknad, kaasaegsed kütelahendused, sh osaliselt ka põrandakütte ning ventilatsiooni.

2000. aastate teises pooles valminud Kiili Gümnaasiumi juurdeehitus ja Kiili Lasteaed ning 2017. aastal valminud Kangru lasteaia maja on kaasaegsed ning tänapäevastele normidele vastavad. Kiili Gümnaasiumi teine juurdeehitus (algklasside maja, söökla laiendus, loodusainete klassid ja spordihoone laiendus koos täiendava saaliga) valmis sügisel 2020.

Avalikke liginullenergia hooneid Kiili valla haldusalas ei ole.

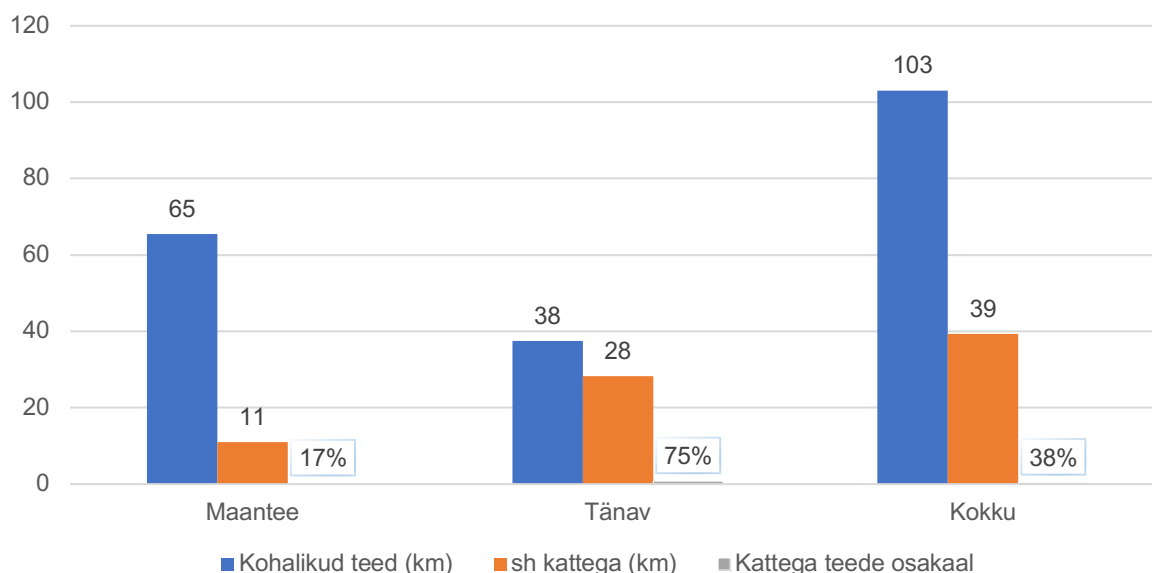
2.3.2 Teed ja tänavavalgustus

Kiili valda läbivateks peamisteks liiklussoonteks on riigile kuuluvad põhimaantee Tallinna ringtee 3,2 km, tugimaantee Tallinn-Rapla-Türi 5,85 km ning kõrvalmaanteed Kurna-Tuhala 17,1 km, Tõdva-Nabala 6,8 km, Sausti-Kiili 5,1 km ja Lähtse-Paekna 4,1 km ulatuses. Ülejäänud vallas asuvad teed on kohaliku tähtsusega ning kuuluvad

kas Kiili vallale või on eraomanduses. Ka viimaseid hooldab Kiili vald juhul, kui on sõlmitud eratee avaliku kasutuse leping.

Aastal 2013 valmis Maanteeameti tellimusel uus Luige liiklussõlm ning aastal 2015 Kurna liiklussõlm, nendega koos on rajatud neljarealine Tallinna ringtee alates Luige alevikust kuni Tartu maanteeeni. 2016. aastal paigaldati liiklusohutuse paremaks tagamiseks pörkepiire Kiili-Lähtse kergliiklustee alguslõigule. 2017. aastal rajati ohutussaared ja sõidutee valgustus Vaela külas Oti ja Miku bussipeatuste juures ning paigaldati kiirustabloo. 2018. aastal asendati ajutine päikesepaneelidel põhinev valgustus Lähtse ristmikul ja bussipeatustes statsionaarsega. Kiili vald on valgustanud suure osa hajaasustuse bussipeatustest päikesepaneelidel põhineva valgustusega.

Kiili vallale kuuluvaid teid on kokku 103 km, millest 39 (38%) on kattega (vt Joonis 7), kuid olukord paraneb pidevalt, 2020. aastal viidi mustkatte alla Põlde-Spari ja suurem osa Arusta teest, Nabala-Patika tee puuduolev 3km, Kurna tee 1km lõik ning suurem osa Luha-Salu teest. Samuti rajatakse 2020-21 uude kohta lõik Tamme-Kangru teest, et tagada ohutu ligipääs. Väiksemaid mustkatte alla viimisi toimub ka mujal (Tammetalu tn). Kohalike teede eest vastutab Kiili Vallavalitsus ning eesmärgiks on olulise kasutusaktiivsusega teede ning tänavate mustkatte alla viimine ning see toimub vastavalt käesoleva arengukava tegevuskavale. Päris kõikide kruuskattega teede mustkatte alla viimine ei ole paraku võimalik ega otstarbekas selleks vajalike väga suurte investeeringute tõttu (savikihtide eelnevad väljakaevatud tee muldkehast jne). Probleemiks on ka Kiili valla väikestele teedele (Sausti-Kiili, Nabala-Patika, Siimu-Paali jne) kogunev raskeveokite transiitliiklus, mis toimub pidevalt hoolimata kehtivatest massipiirangutest ja millele tee konstruktsioon pole ette nähtud. Antud probleemile on vaja kindlasti leida koostöös politsei ja Maanteeametiga lahendus.

Joonis 7. Kiili valla teed (allikas: Maanteeamet)

Teede ja tänavate rajamine ja renoveerimine pooleliolevates kinnisvaraarenduse piirkondades käib koostöös arendajate ja kohalike MTÜdega ning see toimub teatud juhtudel ka kaasfinantseerimise põhimõttel, kus vald kannab osa kuludest ja partnerid ülejäänud osa.

Kergteid on reeglina arendatud Euroopa Liidu toetuste abil. Kuna Kiili valla valikuks on olnud võimalikult palju teekilomeetreid, siis on kergteede valgustust rajatud seni minimaalselt, kuid pikemas perspektiivis on kindlasti ka osade lõikude valgustamine asjakohane, 2020. aastal sai valgustuse lõik Kiili alevist kuni Miku bussipeatuseni. Tulevikus veel rajatavate kergteedena on realistlik nimetada Kiili-Sausti ja Lähtse-Nabala lõiku.

Tiheasustusala on reeglina varustatud tänavavalgustusega, mis vajab aga paljudel juhtudel uuendamist. LED-tehnoloogia praktiliselt kasutusel ei ole.

Oluliselt Kiili valda mõjutavatest naabervaldade arendustest tuleb ära nimetada IKEA poe detailplaneeringu algatamist ja rajamise kavatsust Tallinna ringtee ning Kurna-Tuhala ristmiku kõrvale.

2.3.3 Ühistransport

Hajaasustuses elab Kiili vallas ainult u 20% elanikkonnast, mis muudab ühistranspordi hästi kättesaadavaks enamusele vallaelanikest arvestades nii graafiku tihedust kui ka lähima bussipeatuse kaugust. Bussiliin on ajalooliselt välja kujunenud piki kahte tiheda asustusega ümbritsetud transpordikoridori Viljandi maanteel ja Kurna-Tuhala teel. Sellest asjaolust hoolimata ei ole ühistransport täiskasvanud elanikkonna hulgas kuigi populaarne ja eeskätt põhjusel, et isikliku auto pakutavat paindlikkust ning mugavust ei suuda asendada ka ükskõik kui head graafikud ja täiesti uued liinibussid. Kiili valla elanike keskmist jõukust arvestades on hinnafaktoril tarbijatele käitumisele väike mõju. Ühistranspordi olemasolu ja eelised tulevad esile eeskätt õpilaste ja üliõpilaste transpordi tagajana, seda nii kohaliku kooli kui ka erinevaid Tallinnas asuvaid haridusasutusi silmas pidades. Bussigraafiku tihedus on 2020. aasta seisuga väga hea, ööpäevas on 36 väljumist, sh tiptundidel liiguvad bussid 15-minutilise intervalliga. Ühistransporti korraldab MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus, nagu ka kõikides teistes Harjumaa omavalitsusüksustes.

Peamised probleemid on seotud bussijuhtidega – viimase aasta jooksul on kaebuste hulk olnud suur (hilinemine, ebaviisakus, kihutamine jms).

Puudust tuntakse ka täiendavast bussiliinist, mis liiguks ida-lääne-suunaliselt piki Tallinna ringteed, kuid selle realiseerumine on erinevatel põhjustel väga problemaatiline. Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus kavatses siiski alates 2021. aasta kevadest käivitada liini Kohila-Sausti-Kiili-Jüri-Tallinn, mis loob täiendava ühistranspordiühenduse ka Sausti tee suunal.

Koolibussi teenust pakub Kiili Vallavalitsus, kuid pikemas perspektiivis ei ole välistatud ka selle tellimine ühistranspordikeskuse kaudu. Koolibussi eesmärk on tagada õpilaste jõudmine kooli ja koolist koju ka nendest piirkondadest, kus see pole ühistranspordiga võimalik ehk Mõisaküla suund, lõunaosa hajakülade suund ja ka nn Hansaplanti piirkond. Viimase tagamise vajadus võimaldab veoringi kaasata ka Kangru aleviku. Täiskasvanud reisijaid koolibuss üldjuhul ei teeninda, kuid erandkorras on see siiski võimalik nn etteveo teenusena liinibussile, kui soovijaid leidub. Kuna seni on huvi antud osas olnud väga väike, siis ei ole seda ametliku teenusena välja reklaamitud ja hinnakirja kehtestatud.

2.4 Keskkonnakaitse

2.4.1 Looduskeskkond

Kiili vallas on tavapärased Eesti looduslikud tingimused – esinevad metsad, avamaastikud ja sood ning pinnamood on tasane. Ainsaks looduskaitsealuseks objektiks on Paekna külas ühel erakinnistul asuv ja oma elukaare lõpul olev pärnapuu. Lisaks on vallas üks looduskaitseala ning kaitsealuse liigi püsielupaik. Metsa osakaal on umbes viiendik valla üldpindalast ja metsade all olev ala on aktiivse elamuehituse tõttu vähenenud. Loomastikust on esindatud kõik Eestis elutsevad tavapärased liigid.

Olulisi keskkonnaprobleeme vallas ei esine ja põllumajandusliku tootmise tunduva vähenemise tõttu ei ole ka märkimist vääri vaid reostunud alasid ega suuremahulisi saastajaid (registreeritud on 7 paikset õhusaaste allikat). Samas on Põhja-Eesti lubjakivist aluspõhjaga alale omaselt põhjavesi paljudes kohtades nõrgalt kaitstud või kaitsmata. Piirkonna suurimaks looduslikuks omapäraks võibki pidada karstunud alasid valla lõunaosas. Suured veekogud vallas puuduvad, on Väana jõgi koos Paekna paisjärvega ja Angerja oja, mis suubub Tallinna linna joogiveehaarde osaks olevasse Pirita jõkke.

Riiklike maardlate nimekirjas olevatest maavaradest asub Kiili valla territooriumil turvast ja lubjakivi. Lubjakivikarjääre valla territooriumil ette ei nähta, küll toimub turba kaevandamine Paekna ja Sausti vahelisel rabaalal. Vald uute turbatootmise kohtade avamist ei luba, aga juba olemasolevate lubade järgi toimub mõningane kaevandusala laienemine. Üleriigilise tähtsusega Nabala lubjakivimaardla põhjaplokk ulatub Arusta ja Sookaera külla, aga see kattub osaliselt Nabala-Tuhala looduskaitsealaga ning kaevanduse rajamine on seetõttu väga ebatõenäoline.

Kogukonna huvides on hea keskkonnaseisundi säilitamine, maastikulise ja eluslooduse mitmekesisuse hoidmine ning jäätmeäitluse jätkuv arendamine. Uue oluliselt keskkonda mõjutava teemana on realiseerumas rahvusvaheline taristuprojekt Rail Baltic, mis teemaplaneeringu kohaselt läbib ka Kiili valla territooriumi ning seda piirkonnas, mille vahetus läheduses on nii Luige kui ka Kangru alevikud. Plaan on tekitanud kohalikes elanikes suurt vastuseisu ning ka Kiili Vallavolikogu ning Kiili Vallavalitsus ei pea seda konkreetset trassivalikut sobilikuks lahenduseks. Kui Rail Balticu ja Tallinna ringraudtee ehitus osutub vältimatuks, on Kiili valla elanike huvides kohaliku peatuse rajamine Luige-Kangru piirkonnas ning vald teeb antud osas riigiga koostööd. Projekti (kaas)finantseerimine ei ole selle väga kõrge maksumuse tõttu omavalitsusele jõukohane.

2.4.2 Jäätmemajandus

Kiili vallas on korraldatud jäätmevedu, mis tähendab, et valla poolt viiakse läbi riigihange ja valitakse välja jäätmevedaja, kellega on kinnistuomanikel kohustus sõlmida jäätmeveo leping. Hanketingimustest tulenevalt on jäätmevaldajatel võimalus tasuta anda ära suurjäätmeid (mööbel jne) ning aiajäätmeid, kui need on spetsiaalsetes läbipaistvates kottides. Vallavalitsus võib teatud tingimustel kinnistuomaniku ja jäätmeveo kohustusest ajutiselt vabastada, nt suvilaomaniku

talveperioodiks. Edasiarendamist vajab jäätmemajade/varjualuste projekt korter- ja ridamajade piirkondades, et olukorda korrastada ka visuaalselt ning viia rajatised ühtsesse stiili.

Jäätmekäitluse arengusuunad on määratletud Ida-Harjumaa jäätmekavas. Peamised eesmärgid on jäätmete hulga, nende ohtlikkuse vähendamine ning taaskasutuse suurendamine.

Jäätmejaama Kiili vallas ei ole, Kiili vallal on aga sõlmitud leping Tallinna linnaga, mille kohaselt on valla registris olevatel elanike võimalik ära anda ohtlikke jäätmeid Rahumäe ja Pääsküla jäätmejaamades. Kasutatud koduelektroonika konteiner on olemas ka Kiili alevis.

Erinevad pakendikonteinerid on vastavalt kokkuleppele erinevate teenusepakkujatega paigutatud üle valla paljudesse erinevatesse asukohtadesse, samuti on Kiili alevis olemas kasutatud riiete konteiner. Vallal on kavas järgmises etapis arendada välja kaasaegne nn uputatavate mahutitega plats Kangru alevikus ning Kiili alevi keskosas.

Jäätmemajanduse valdkond tervikuna vajab riigipoolset paremat planeerimist ja ülesehitust, eriti puudutab see pakendite kogumist. Samuti tuleb jätkuvalt tegeleda elanikkonna teadlikkuse tõstmisega.

2.5 Elamu- ja kommunaalmajandus

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni eest vastutab kommunaalettevõtte Kiili KVH OÜ, kes teenindab ühtlasi süsteemi arendamiseks võetud laene. Ettevõtte finantsolukord on hea, igapäevane majandustegevus on väikeses kasumis.

Kiili KVH määratud tegevuspiirkondadeks on Kiili alev, Luige ja Kangru alevikud, Nabala, Lähtse (Rätsepa elamupiirkond), Vaela, Mõisaküla ja Paekna külad, kus on olemasolevad või projekteeritud Kiili KVH OÜ kuuluvad ÜVK-rajatised. Kiili KVH hallata on kokku üheksa puurkaevu ning kolm reoveepuhastit, lisaks nendega seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitorustik.

Kiili valla hõlmatus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on kõrge, lahendamata on veel Paekna küla keskosa, Mareti asum Kangru külas ja purgla rajamine valla põhjapiirkonda. Viimased kaks projekti on lähema aasta-kahe perspektiivis päevakorras.

Valdkonna arengusuunad on sätestatud Kiili valla ÜVK arengukavas.

Kiili vald on eeskätt eramajade ja suvilate piirkond. Suvilate muutumine eramuteks toimub pidevalt. Enamik korterelamutest on Kiili alevis, ehitatud ajavahemikus 1970-90. Suurem osa nendest on tänaseks renoveeritud.

2.6 Tervishoid

Kiili vallas on kaks perearsti nimistut, milles on mõlemas reservi vähe. Perearst Meelika Lutteri nimistus on 1981 isikut (vabu kohti 19) ning perearst Anna Melnikova nimistus 1557 isikut (vabu kohti 443). Uue riikliku plaani järgi on Eestis kavandatud tervisekeskuste võrgustik, mille kohaselt on tervisekeskus multifunktsionaalne kompleks, kus on vähemalt kolm perearsti (nimistut) ja -õde, koduõde, füsioterapeut ning ämmaemand.

Vastavalt Sotsiaalministeeriumi poolt tellitud analüüsile ei kvalifitseeru Kiili vald ise perearstikeskuste renoveerimiseks ja ehitamiseks mõeldud toetusmeetmesse, kuid rahastuse saamine ruumide renoveerimiseks Kiili alevis õnnestus organiseerida läbi Põhja-Eesti Taastusravikeskuse, kellega teevad koostööd on ka mõlemad Kiili perearstid. 2020. aastal valmisid tänu sellele vallamaja kompleksis kõikidele tänapäevastele nõudmistele vastavad uued ruumid.

2.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon

Külaliikumine

Kohalikud kogukonnad on Kiili vallas erineva aktiivsusega. Tugevalt on selles osas silma paistnud Kangru Küla Selts ja Vaela Külaselts (endine Oti Külaselts), kes on suutnud kultuuri- ja sporditegevusse, „teeme ära“ ettevõtmistesse jne kaasata märkimisväärse hulga oma piirkonna elanikke. Külaselts on ka Luigel, organiseeritakse lastelaagreid ja täiskasvanute seminare, kuid aleviku elanikke tuleb liikumisega kaasa vähe. Tublid külaseltsid tegutsevad ka Paeknas, Sõmerus ja Nabalas, eriti arvestades kohapealset väikest rahvaarvu ning viimasel aastal on tublisti aktiveerunud ka Lähtse kandi rahvas. Kiili alevis külaliikumine selle traditsioonilises tähenduses puudub, seda eeskätt rahvamaja olemasolu tõttu. Osad MTÜ-d on kunagi loodud põhjusel, et lahendada koostöös vallaga taristuprobleeme (teede olukord, valgustus jne), kuid pärast nende küsimuste lahendamist hakanud hääbuma.

Suuremad asumid on alati esindatud oma võistkonna või isegi kahega Kiili valla külade sportmängudel, mis kestavad aasta algusest kuni hilissügiseni.

Kultuuritegevus

Huvitegevusega on täiskasvanud elanikkonnal võimalik tegeleda **Kiili Rahvamajas** ja alates 2017. aastast ka Kangru lasteaiamajas. Lisaks toimuvad rahvamajas erinevad peoõhtud, teatrite väiksemad külalisedendused ja valla pidulikud sündmused. Mälumänguturniiri viiakse läbi koos Saku vallaga ja voorud toimuvad kordamööda. Rahvamajas käivad koos rahvatantsurühmad Kiilitar, Kiili Keerulised ning Memmed, samuti Kiili koor, käsikellade ansambel, naisansambel „Elurõõm“, harrastusteater jne. Kiili vald on traditsiooniliselt oma kollektiividega esindatud laulu- ja tantsupidudel, kus täiskasvanutele lisanduvad veel ka kooli koorid ja tantsijad.

Kvaliteetsete teatri- ja muude etenduste sissetoomise väljastpoolt maja on keeruline, kuna Tallinna arvukad teatrid on väga lähedal ning omad piirid seab ka saali suurus ning lava.

Kiili vallas on kultuurialased sõprussidemed Soome Vabariigi Askola vallaga.

Rahvamaja on algatanud mitmeid uusi sündmusi ja andnud värskema näo ka vanadele – näitena võib siinkohal tuua algselt kohalikust tantsu- ja laulupeost välja arenenud Nabala mõisa aias toimuva Kiili rahvapeo ja kevadlaada.

Igal kevadel toimub osavõtjaterohke Kiili laste lauluvõistlus Päikeseratas, mille parimad saavad edasi maakondlikule lauluvõistlusele.

Traditsiooniliselt on rahvamaja korraldada Kiili jaanituli. Teine suurem jaanituli on Nabalas, kus seda korraldab kohalik kogukond.

Alates 2016. aastast toimuvad Kangrus Karukella tänaval mitu korda suve jooksul Koduaia Kontserdid ja astuvad üles tuntud muusikud publiku ees, mille arv on ulatunud isegi 400-ni.

Kangru lastepäeva läbiviimise traditsioon on rohkem kui 10 aastat pikk ja üritus ise populaarne ka väljaspool Kiili valda, samuti mõnel suvisel pühapäeval toimuv koduaia kohvikute päev.

Vaela, Luige, Kangru ja Sõmeru on alati esindatud külade päeva ürituste sarjas.

Kiili raamatukogul on alates 2015. aastast uued ruumid Kiili vallaamaja hoones, kus on võrreldes varasemaga rohkem pörandi- ja riulipinda ning suuremad võimalused ja mugavused. Põhiteenused on lugejale tasuta. Vajaliku raamatu saamiseks on võimalik kasutada ka raamatukogudevahelist laenutust. Raamatukogu osutab ka tasulisi teenuseid, milleks on paljundustööd ja väljatrükiid üldkasutatavatest andmebaasidest. Üle on mindud elektroonilisele laenutamisele ja raamatukogus tegutseb ka avalik internetipunkt.

Kiili vald toetab kohaliku kultuuripärandi kogumist ja tutvustamist ning tegevusi, mis muudavad kultuuripärandi kättesaadavaks järeltulevatele põlvetele, sh on asjakohane koostöös Rae vallaga Jüri kihelkonna teemaliste ajalookonverentside korraldamine.

Sporditegevus

Kiili vallas on olulisemateks spordiobjektideks Kiili spordihoone ja kooli staadion. Igas suuremas külas on olemas kas mänguväljak või spordiplats, Kangrus ja Vaelas terviserada. Väiksemates asumites on omad ootused, nt spordiplatside või mänguväljakute renoveerimise ja edasiarendamise seisukohalt. Kiili vallas on kokku 23 erinevat spordiobjekti.

Kriisi ajal kohalikele omavalitsustele eraldatava investeeringutoetuse eest renoveeritakse 2021a olemasolev kooli staadion.

Vallas tuntakse enam puudust ujulast, terviserajast valla keskses ja kunstmuruga jalgpalliväljakust.

Teadaolevalt plaanib erasektor lähiaastatel Kiili valda rajada konkurentsivõimelise vee- ja tennisekeskuse, mis vastaks seega ka elanike ootustele.

On selge, et kultuuri- ja sporditegevuse jätkuvaks edendamiseks ning valdkonna järjepidevaks ja arendamiseks on vajalik teha arvestatavaid investeeringuid.

2021a töötatakse välja spordi ja terviseedendamise valdkonna arengusuunad, planeeritakse alevi rekreatsiooniala ja projekteeritakse valla keskuse terviserada.

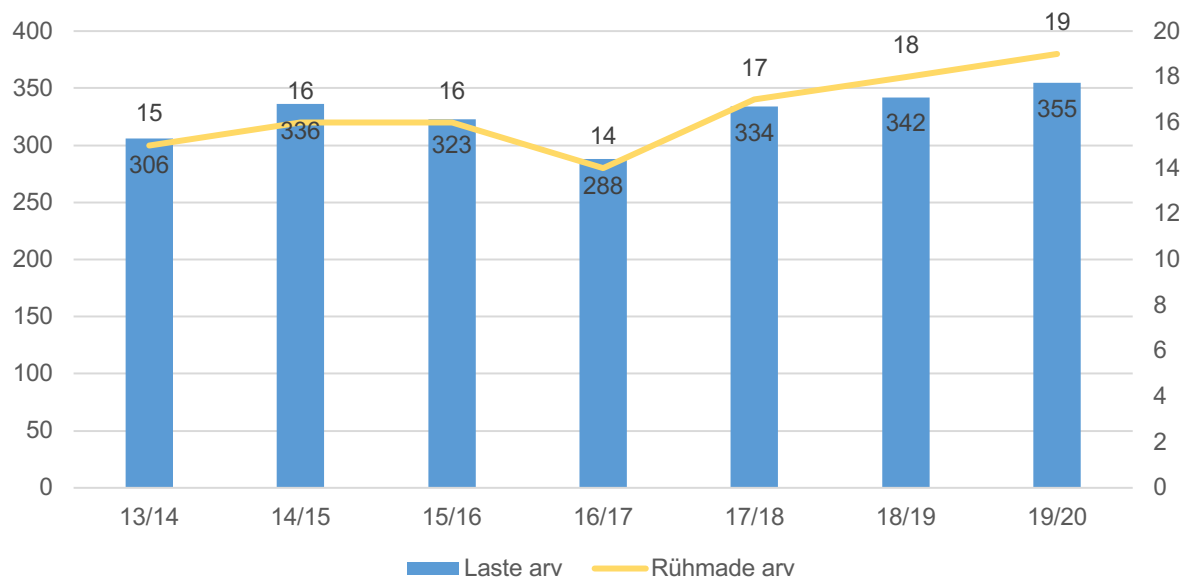
Noorsootöö

Alates 2017.a sügisest asuvad noortekeskuse suuremad ja funktsionaalsemad korralikult renoveeritud ruumid vallamaja kompleksis Kiili raamatukogu kõrval. Noortekeskuse külastusi on kuus keskmiselt 1500, päeva keskmine külastatavus on hommikupoolikuti 25 õpilast ja õhtupoolikuti 50 õpilast. Vähemalt korra kuus külastab noortekeskust 360 erinevat õpilast. Külastajate arv on seoses uute ruumide avamisega hüppeliselt tõusnud. Muutunud on ka trend, et noortekeskust külastasid varem reeglina õpilased, kes ei osale Kiili Kunstide Koolis ja sporditrennides. Külastajad jagunevad peamiselt kahte vanusegruppi: 8-11-aastased ning 12-17-aastased. Noorem vanusegrupp kasutab keskust peamiselt kohe pärast koolitunde 12.00-15.00, vanem grupp samuti vahetult pärast kooli 15.00 ja teise lainena õhtustel aegadel. Noortekeskuses on erinevad ajaveetmisvõimalused, millele lisaks korraldatakse üritusi, õpitubasid ja projekte, samuti korraldab noortekeskus suvist õpilasmalevat. Arvuteid arvutimängude jaoks noortekeskuses ei ole. Kiili Noortekeskuse oluline projekt on ka Kiili skatepark, mis läbis 2017. aasta kevadel uuenduskuuri. Alates 2016. aasta sügisest on noortekeskusel uus ja aktiivne juhataja, kes on algatanud ka mitmeid uusi ettevõtmisi, nt alates 2017. aasta sügisest hakati õhtuti läbi viima suurt hulka tantsutrenne erinevatele vanusegruppidele, koostööleping on Omamoodi Huvikooliga jms.

2.8 Haridus

2.8.1 Alusharidus

Kiili vallas pakub alusharidust Kiili Lasteaed, mis tegutseb neljas erinevas hoones. Õppeaastal 2019/2020 käis valla lasteaiaas 355 last (2020. aasta alguse seisuga 368 last), mis on 14% enam kui seitse aastat tagasi (õppeaastal 2013/2014) (vt *Joonis 8*).

Joonis 81. Laste ja rühmade arv Kiili vallas (allikas: Haridussilm)

Põhiliselt Tallinna linna ja teiste naaberomavalitsuste erinevates lasteaedades käis 1.02.2020 seisuga 44 erinevas vanuses last, sh eralasteaiateenust kasutas neist 11. Erinevate erahoidude teenust kasutab aasta lõikes keskmiselt 60 last.

Kiili lasteaeda saavad lapsed järjekorra alusel, aga üldreegel on, et kõik üle kolme aastased püütakse igal juhul vastu võtta olenemata nende kohast järjekorras. 1,5-3-aastased lapsed, kes lasteaeda ei mahu, suunatakse kasutama lastehoiuteenust, millest vald kompenseerib igakuiselt kuni 350 eurot. Kui mõlemad vanemad või üksikvanem on rahvastikuregistri järgselt Kiili valla elanikud, siis kuni 380 eurot. Lasteaia järjekord on seetõttu küll pidevalt olemas, aga sinna kuuluvad peamiselt lapsed, kes pole veel saanud 1,5 aastaseks või siis lastehoidudes käivad lapsed, kes ootavad aiakohta.

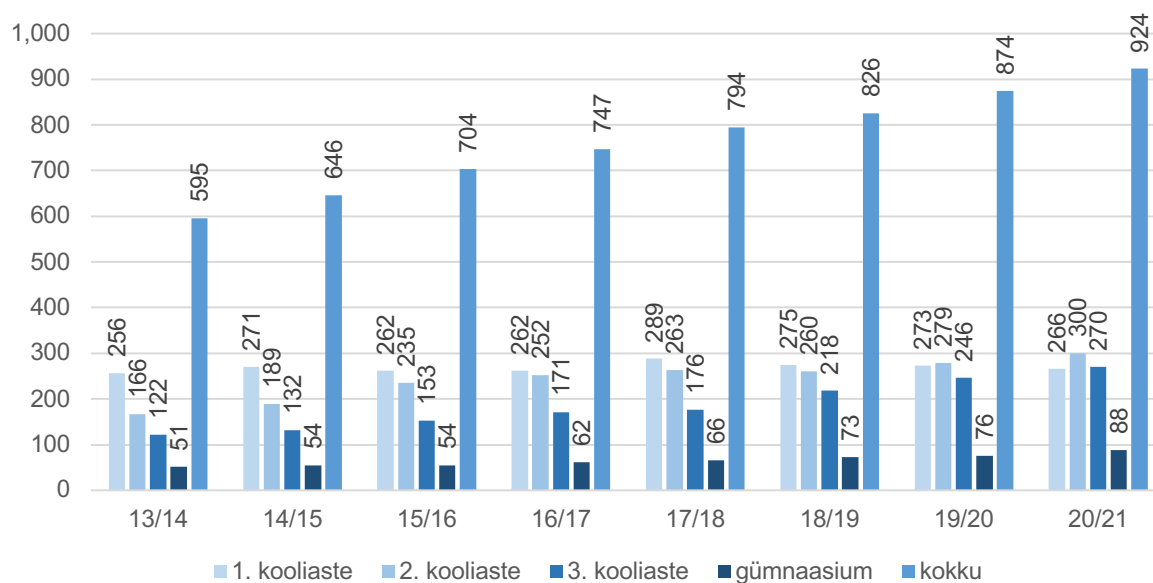
Tugiteenuste spekter on Kiili lasteaia lai, esindatud on kõik teadaolevad teenused. Erivajadustega lastele rakendatakse osaliselt ka eraldi nn tegevustuba koos eripedagoogiga. Rühmades, kus on raskema erivajadusega lapsi, on püütud hoida laste üldarvu hoolimata kohtade nappusest väiksemana ning lastel on tugiisikud. Kiili lasteaia kohatasu on võrreldes Eesti keskmisega kõrge, mis on olnud teadlik kvaliteedi tagamisele suunatud poliitika – valdkonda panustavad nii omavalitsus kui ka lapsevanemad, kelle osakaal teenuse tegelike kulude katmises on keskmiselt u 20%. See on aidanud maksta õpetajatele ja õpetaja abidele ka töötasu, mis on üks vabariigi kõrgemaid ning tagada kõikide vajalike tugispetsialistide olemasolu.

Lasteaiakohtade vajaduse prognoosimisel tuleb lähtuda sündidest ja võimalikust sisserändest. Lasteaiakohtade vajadus on praegu suur, kuid pikemas perspektiivis ei ole hüppelist juurdekasvu põhjust eeldada. Lähema viie aasta jooksul on keskmine vajadust rahuldav lasteaiakohtade arv vallas u 450, mis eeldab lähiaastatel uue lasteaiahoone juurdeehitust Vaelasse. Kui pikemas perspektiivis lasteaiakohtade vajadus väheneb, on võimalik olemasolevast modulhoonest Kiilis loobuda. Arvestama peab ka Tallinna lasteaiade poolt pakutavate vabade kohtadega, mille hulk on kasvutrendis ning mis teatud juhtudel ongi vanemate eelistus töökoha läheduse jms tõttu.

2.8.2 Üldharidus

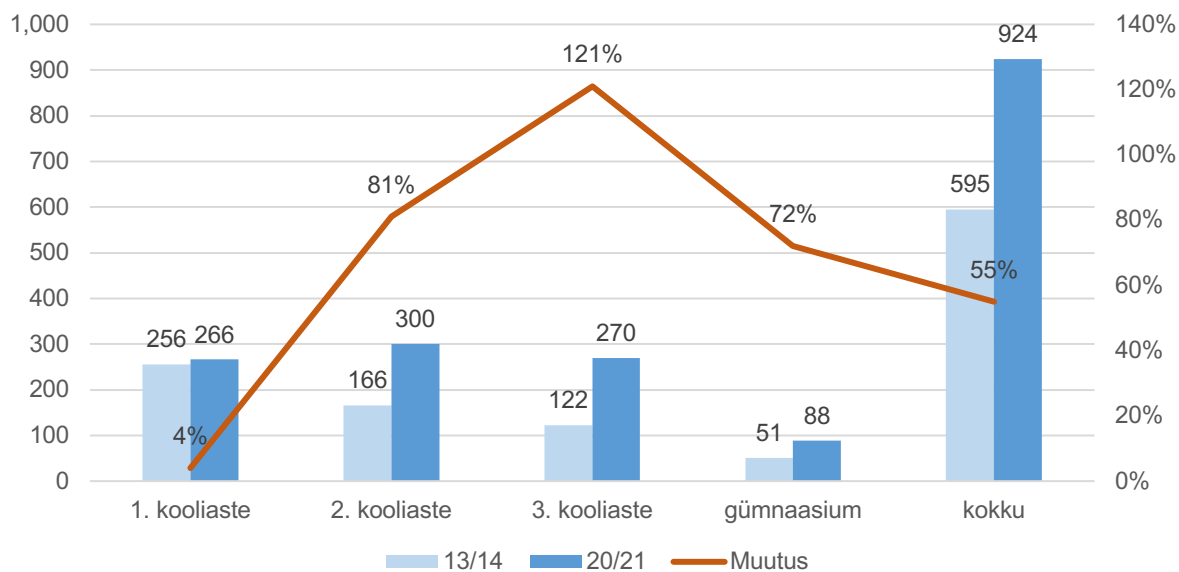
Üldharidust pakub Kiili vallas Kiili Gümnaasium. Õppeaastal 2020/2021 õpib Kiili Gümnaasiumis kokku 924 õpilast (vt *Joonis 9*). Koolimaja teine juurdeehitus valmis 2020. aasta sügisel (algklasside maja, söökla laiendus, loodusainete klassid ja spordihoone laiendus koos täiendava saaliga) ning see võimaldas koolil õppetöö uuesti viia ühte vahetusse.

Kõige enam on õpilasi oli 2020/2021õppeaastal teises ja kolmandas kooliastmes (vastavalt 300 ja 270), järgnes esimene kooliaste (266) ning gümnaasium 88 õpilasega. Õpilaste arv on Kiili Gümnaasiumis iga aastaga kasvanud.

Joonis 92. Õpilaste arv Kiili Gümnaasiumis (allikas: Haridussilm)

Õppeaastal 2020/2021 oli koolis õpilasi 55% enam kui seitse aastat tagasi (õppeaasta 2013/2014). Kõige enam on kasvanud õpilaste arv teises ja kolmandas kooliastmes (vastavalt 81% ja 121%). Gümnaasiumiõpilaste arv on tõusnud 72% ning kõige vähem on kasvanud esimeses kooliastmes õppijate arv (4%).

Joonis 13. Õpilaste arv Kiili valla koolides õppeastmete kaupa õppeaastatel 2013/2014 ja 2020/2021 (allikas: Haridussilm)

Pikemas perspektiivis peaks õpilaste arv jääma u 950 õpilase juurde, kuid esialgu kasvab sellest kindlasti üle.

Tulenevalt Tallinna lähedusest ja väga heast ühistranspordiühendusest, on akadeemiliselt kõige võimekamate õpilaste põhikoolijärgne minek kesklinna katsete alusel komplekteeritavatesse koolidesse siiski paratamatu tulenevalt erinevatest teguritest – maine, lähedus, hea ühistranspordiühendus linnaga jne. Otsuseid Tallinna koolide kasuks tehakse ka muudel motiividel – õppekeel, pere traditsioonid, eelnev vendade-õdede samas koolis käimine, juba Tallinnas õppimine, kui pere kolib Kiili valda jms. Praegu õpib Kiili vallast väljaspool (lõviosas erinevates Tallinna koolides) [101 õpilast klassides 1-9](#) ja [95 õpilast klassides 10-12](#).

Kiili Gümnaasiumis on olemas 4 eripedagoogi ja sotsiaalpedagoog.

2.8.3 Huviharidus ja -tegevus

Kiili Kunstide Kool jagab osaliselt ruume Kiili Rahvamajaga ning annab muusika- ja kunstiharidust. Kiili Kunstide Koolis õpib 2020/2021 õppeaastal 268 õpilast, kelle arv on viimase viie aasta jooksul olnud kerges tõusutrendis. Muusikaosakond pakub kompleksset muusikaalast algharidust, mis sisaldab pillitunde, solfedžot ja teadmisi muusikaajaloost. Kunstiosakonnas õpitakse klassikalist kujutavat kunsti: joonistamist, maalimist, voolimist, kompositsiooni, kunstiajalugu ja kirjakunsti.

Kooli ruumipuuduse probleem on endiselt aktuaalne, ehkki alates 2017. aasta sügisest asub kunstiosakond vallamaja kompleksis - teisel korrusel maali- jms klassid ning savi-, klaasitöö- jms õpperiigid renoveeritud ruumides vallamaja soklikorrusel. Kunstide kooli edasist laienemist ja õpilaste arvu olulist suurendamist ei ole planeeritud, kuna ruumikitsikus seab omad piirid. Kooliga seotud kulude osakaal

vallaeelarves on võrreldes teiste ümbruskonna omavalitsustega märkimisväärselt suur.

Suurem osa ülejäänud huvitegevusest toimub Kiili Gümnaasiumi egiidi all, enamasti erinevad sporditreeningud (eeskätt pallimängud), aga samuti robotika, noorkotkad, kodutütred jne.

Huvitegevuse võimalusi pakub ka Kiili noortekeskus (Omamoodi Huvikool ja erinevad tantsutrennid) ning erasektor (legorobotika, lastelaagrid jms).

Suur osa Kiili õpilastest kasutab ka Tallinnas leiduvaid huvihariduse võimalusi, sh on Kiili vallas Tallinna linnaga vastastikune huvihariduse arvemise leping (puudutab munitsipaalkoole). Kiili vallas tegutsevaid ja õpilastele treenimisvõimalusi pakkuvaid spordiklubisid toetab vald otselepingute alusel ja väljaspool valda treeningul käivatel õpilasel on võimalik saada selleks toetust 150 eurot aastas.

Välismaale võistlustele või olümpiaadile minnes on samuti võimalik taotleda ühekordset toetust summas 150 eurot.

Kui õpilane läheb välismaale kas võistlustele, olümpiaadile või muul moel valda või vabariiki esindama, siis on samuti võimalik taotleda 150 eurot ühekordset toetust.

2.9 Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalkindlustusameti andmetel on Kiili vallas 01.01.2020 seisuga 560 vanaduspensionäri ning rahvapensioni saajaid 4. Puudega täiskasvanu toetuse saajaid vanuses 16–64 on 117 ja vanuses 65+ on 140. Kuni 16-aastasi puudega lapsi on 48. Kolme- ja enamalapseliste perede arv on endiselt Kiili vallas kasvutrendis. Kiili vallas on kolme- ja enamalapselisi peresid 152 (kaks aastat varem oli 120, kolm aastat varem 96 ja neli aastat varem 87 peret).

Toimetulekutoetuse saajate arv on vallas praktiliselt olematu juba aastaid (0-1 leibkonda).

Sissetulekut mitteametavate toetuste määrad on järgmised: sünnitoetus 350 eurot, matusetoetus 250 eurot, esimesse klassi mineva lapse toetus 150 eurot, kolme- ja enamalapseliste perede ning puudega lastega perede jõulutoetus 65 eurot, puuetega lastega peredele ning eestkoste- ja hooldusperedele jõulutoetus 65 eurot, õigusvastaselt represseeritute jõulutoetus 30 eurot, eakate inimeste sünnipäevatoetus 50 eurot, elluastumistoetus põhikooli kiitusega lõpetajale 100 eurot, kutsekeskhariduse kiitusega lõpetajale 100 eurot, gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetajale 200 eurot, hõbemedaliga lõpetajale 100 eurot ja sporditreeningu toetus 150 eurot.

Kiili Vallavalitsuse sotsiaalosakonnas töötab viis töötajat: sotsiaalnõunik/osakonna juhataja; sotsiaalnõunik, kes tegeleb eakate ja puuetega inimestega, lastekaitsepspecialist, sotsiaalhoolekande töötaja, kes korraldab päevakeskuse tööd, ning nõunik kultuuri-, hariduse- ja noorsootöövaldkonnas.

Sotsiaalkortereid on Kiili vallas kaks, mis asuvad Luigel Põllu tänava kortermajas ning renoveeriti 2012. ja 2013. aastal. Üks korteritest on kohandatud erivajadustega inimestele. Lisaks on valla kasutuses veel üks kööktuba Kurna vanas vallamajas,

ühetoaline korter Kiili alevis ning ühetoaline ahiküttega korter Paeknas, mida on samuti võimalik kasutada hädasolijate majutamiseks. Seisuga juuli 2020 on kõik nimetatud pinnad elanikega asustatud. Kiili vallale kuuluvad ka täielikult amortiseerunud elamispinnad nn Evardsoni majas, mida ei ole otstarbekas renoveerida ning mille kasutusse võtmine täiendava elamispinnana ei ole mõeldav. Hoolekandeaasutusi Kiili vallas ei ole, kuid vajadusel kasutatakse teiste omavalitsuste territooriumil asuvaid hoolekandeaasutusi (nt Hageri hooldekodu, SA Koeru Hooldekeskuse). Lisaks on Kiili vallal koostöö ka mitmete teiste teenuste osutajatega.

2016. aastal valmis eakate ja puuetega inimeste päevakeskus vallamaja soklikorruusel, mis on käesoleval ajal avatud igal tööpäeval. Päevakeskuses saavad eakad tegeleda käsitööga, vaadata filme ja tegeleda muude huvipakkuvate tegevustega (ringitegevus, üritused, väljasõidud). Ühel korral nädalas on võimalus kasutada sauna.

Seoses õpilaste arvu pideva kasvuga on suurenenud ka erivajadustega õpilaste arv. Osad neist vajavad väiksemat klassikollektiivi. 2013. aasta sügisel avati Kiili Gümnaasiumis esimene väikeklass, millele lisandus 2014. aastal ka teine. 2020. aastaks on Kiili Gümnaasiumis väikelasse juba kaheksa. Vald teeb erivajadustega õpilaste koolitamiseks koostööd ka teiste omavalitsustega.

Registreeritud töötuid oli Kiili vallas 01.01.2020 seisuga 86, mis elanike koguarvust moodustab alla 2%, kuid septembrikuuks on see number seoses majandussurutisega kerkinud 150-ni. Eesti Vabariigist väljaspool (nt Soomes) töötavate vallaelanike osakaal on samuti väga väike, kuna Tallinna linnapiirkonnas on töökohti piisavalt.

2.10 Ettevõtlus ja erateenused

Suurema osa erasektori poolt pakutavatest teenustest tarbivad Kiili valla elanikud Tallinnas.

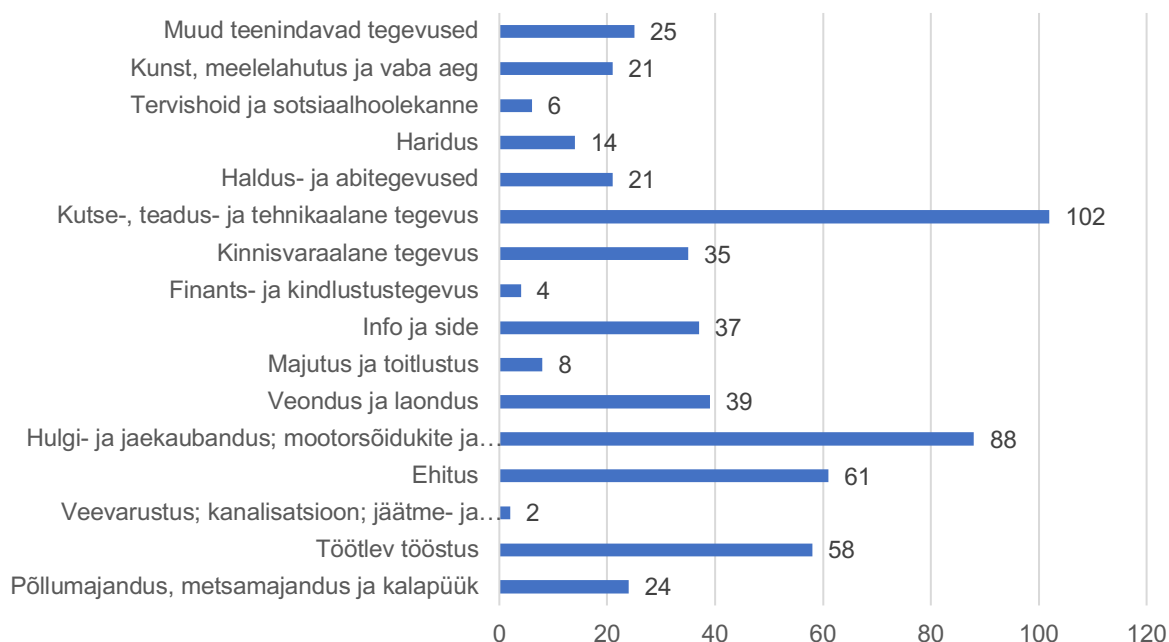
- **Pank:** Kiili alevis SEB ja Swedbank'i pangautomaadid.
- **Apteek:** Kiili alevis BENU apteek ja Euroapteek.
- **Postkontor:** Kiili alevis on Omniva postipunkt ja pakiautomaat ning Itella pakiautomaat.
- **Tankla:** Kiili alevis on Circle K ja Luige alevikus Neste automaattankla.

Kauplused, toitlustus jms

Kiili alevis on Maxima X koos selle rendipindadel asuvate ning perioodiliselt vahetuvate väikepoodidega. Samuti on alevis Coop'i ketti kuuluv Konsum koos rentnikust lillepoeaga ning Kiili Talutehnika, mis müüb aia- ja ehitustarbeid.

Vaela külas asub aianduskeskus Hansaplant, kus pakutakse ka heal tasemel toitlustust. Luige alevikus on Viljandi mnt ääres hamburgerikiosk. Kiili alevis on kaks juuksuritöökoda, sh üks pakub ka muid iluteenuseid. Iluteenuste pakkujad tegutsevad samuti Vaela külakeskuses asumatel rendipindadel. Kiili alevi tehnopargi piirkonnas on samuti iluteenuseid pakkuv salong. Autoremondi teenust pakub kaks ettevõtet Kiili alevis ning tegutseb ka autopesula.

2017. aastal oli Statistikaameti andmetel Kiili vallas registreeritud kokku 545 ettevõtet. Kõige enam ettevõtteid tegutses neid kutse-, teadus- ja tehnikaalal (102) ning hulgi- ja jaekaubanduse; mootorsõidukite ja mootorrataste remondi valdkonnas (88) (vt Joonis 10).

Joonis 10. Ettevõtete arv Kiili vallas peamiste tegevusvaldkondade (EMTAK 2008) lõikes 2017. aastal (allikas: Statistikaamet)

Ettevõtete arv on Kiilis viie aastaga 15% kasvanud. Valdavas osas vallas tegutsevates ettevõtetes on töötajaid vähem kui 10 (vt Tabel 3). 2017. aastal oli selliseid ettevõtteid kokku 522. Ettevõtteid, kus töötajate arv jääb vahemikku 10–49, oli kokku 23. Suuremaid ettevõtteid, kus töötajaid oleks üle 50, vallas ei tegutse.

Tabel 3. Ettevõtete arv Kiili vallas töötajate arvu lõikes 2013-2017 (allikas: Statistikaamet)

	2013	2014	2015	2016	2017
Vähem kui 10	448	433	453	510	522
10-49	15	19	23	22	23
Kokku	463	452	476	532	545

Kõige rohkem töökohti on Kiili vallas töötlevas tööstuses – 24% kõikidest töökohtadest (vt Tabel 4). Sellele järgnevad avalik haldus (16%), hulgi- ja jaekaubandus (15%) ja ehitus (15%). Teiste valdkondade töötajate arv jääb juba alla 10%. Kiilis makstav palk ületab Eesti keskmist avalikus halduses, hulgi- ja jaekaubanduses, ehituses, kinnisvaraalas tegevuses ja töötlevas tööstuses, kus töötab 70% töötajatest. Seega Eesti keskmisest madalamat palka teenib 30% Kiilis töötavatest inimestest. Lähtuvalt Kiili valla asukohast ei mängi kohapealsete töökohtade osakaal üldises pildis suurt rolli, kuna 65% tööealistest käib tööll Tallinnas ja ainult 17% Kiili vallas (2011. a

rahvaloenduse andmed). Tulenevalt elanikkonna haridustasemest ja kvalifikatsioonist on kohapeal puudus kõrget lisandväärtust andvatest ja keskmisest kõrgema palgaga töökohtadest, mis tingib linnalähedastele piirkondadele iseloomuliku pendelrände.

Tabel 4. Ülevaade töötajatest ja palkadest tegevusvaldkondade lõikes 2018. a märtsi seisuga (allikas: Maksu- ja Tolliamet)

Tegevusala	Keskmine palk Kiilis	Keskmine palk Eestis	Jur. isikute arv Kiilis	Tegutsevate isikute arv Kiilis	Töötajatega ettevõtete arv Kiilis	Töötajate arv Kiilis
Töötlev tööstus	1412	1169	76	33	28	259
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	1295	1292	1			174
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	1088	1056	130	62	25	163
Ehitus	1096	1070	90	42	32	161
Veondus ja laondus	770	1175	42	27	17	69
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	699	1413	146	69	32	50
Haldus- ja abitegevused	802	1045	48	17	8	49
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	802	942	34	11	7	33
Muud teenindavad tegevused	743	856	60	14	10	25
Info ja side	1802	2094	59	24	10	19
Kinnisvaraalane tegevus	971	787	72	25	8	19
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	607	1282	10	2	2	16
Majutus ja toitlustus	649	773	11	5	4	14
Tegevusala määramata	694	1473	26	8	3	13
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	566	1037	57	10	4	7
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	806	1282	4	2	2	6
Haridus ³	361	1235	27	4	1	2
Finants- ja kindlustustegevus		2165	17	3		
Kokku			910	358	193	1079

Valla turismipotentsiaal on marginaalse tähtsusega. Peale kahe eraomandis oleva mõisa (Sausti ja Nabala) ning Nabala looduskaitseala Kiilis vaatamisväärsused puuduvad.

³ Valla haridusasutustes töötavad inimesed kajastuvad real avalik haldus ja riigikaitse.

3 Kiili valla strateegia

3.1 Visioon

Visioon 2030

Kiili on Eesti kõige korrashoitum vald. Olles tihedalt lõimunud pealinnapiirkonda, on siin säilinud maalähedane puhas ja turvaline elukeskkond. Kogukonnad on ühtehoidvad ja aktiivsed. Valla asumid on heakorrastatud ja teistele Eesti piirkondadele eeskujuks. Avalikud teenused on hästi korraldatud ja hõlpsalt kättesaadavad. Ettevõtluskeskkond vastab elanike ja ettevõtjate ootustele.

3.2 Programmid

P1. Keskuste väljaarendamise programm: Kiili alevist on kujunenud meeldiv vaba aja veetmise paik. Avalike hoonete ümbruses ja pargialal on välja arendatud tänapäevast käsitlust arvestav avalik ruum. Luige keskuse kontseptsioon on arendajate poolt ellu viidud Niine ja Tammeoksa kinnistu detailplaneeringu kohaselt.

P2. Koostöö programm: koostöö vallavalitsuse, kogukondade ja ettevõtjate vahel on tulemuslik ning üksteisega arvestav.

P3. Heakorra programm: valla asumid on heas korras ja kõigile silmailu pakkuvad. Keskkond on puhas, inimesed hoolivad oma elukeskkonnast ja on valmis sellesse ka isiklikult panustama.

3.3 Valdkondlikud eesmärgid

3.3.1 Üldised valitsussektori teenused

Valla juhtimine

E1. Valla juhtimine on kompetentne, kiire ja kliendisõbralik. Kõikide pöördumised saavad tulemusliku lahenduse.

Avalik ruum

E2. Valla ruumimuster on hästi läbi mõeldud ja erinevate sihtgruppide huvidega arvestav. Igaks tegevuseks on ette nähtud sellele kõige sobivam asukoht.

3.3.2 Avalik kord ja julgeolek

E3. Kiili on jätkuvalt kõige turvalisem Tallinna lähivald.

3.3.3 Majandus

Energiamajandus

E4. Kaugküte on tarbijale taskukohane. Kaugküttepiirkond on laienenud Kiili tehнопargi suunal.

Teed ja tänavavalgustus

E5. Kergliiklusteed moodustavad tervikliku võrgustiku ja on vastavalt vajadusele valgustatud.

E6. Tiheasustusalad on varustatud tänapäevase ja vajadusel nutika tänavavalgustuse võrgustikuga.

E7. Olulised teed vallas on tolmuvabad.

Ühistransport

E8. Ühistransport toimib tõrgeteta, valla peamised asulad on hästi ühendatud.

3.3.4 Keskkonkakaitse

Looduskeskkond

E9. Vald on säilitanud puhta looduslähedase elukeskkonna, mida ilmestavad pargid ja rohealad. Turbamaardlast on osaliselt saanud rekreatsiooniala. Nabala maastikukaitseala on säilitanud oma staatuse.

Jäätmemajandus

E10. Jäätmete liigiti sorteerimine on kõikjal vallas muutunud heaks tavaks; selleks on loodud mugavad võimalused.

3.3.5 Elamu- ja kommunaalmajandus

E11. Tiheasustusalad on varustatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga.

E12. Vallas toimivad läbimõeldud maaparandus- ja sademeveesüsteemid.

3.3.6 Tervishoid

E13. Esmatasandi tervishoiuteenused (üldarstiabi, füsioteraapia, ämmaemanda teenus ja koduõendus) ning hambaravi on kõigile elanikele lihtsalt kättesaadavad.

3.3.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon

E14. Vallas on elav kultuuritegevus. Kohalikud sündmused on populaarsed ja meelitavad külastajaid nii koha pealt kui kaugemalt.

E15. Vallas on mitmekesised sportimisvõimalused kõikidele eagruppidele.

E16. Noorsootöö on mitmekesine ja pakub erinevaid võimalusi.

3.3.8 Haridus

Alusharidus

E17. Kõigile soovijaile on tagatud lasteaia- või hoiukoht.

Üldharidus

E18. Kiili vallas saadav haridus on konkurentsivõimeline ja mitmekesine. Gümnaasiumiharidus on tagatud koha peal.

Huviharidus ja -tegevus

E19. Kiili vallas on mitmekesine huviharidus ja -tegevus.

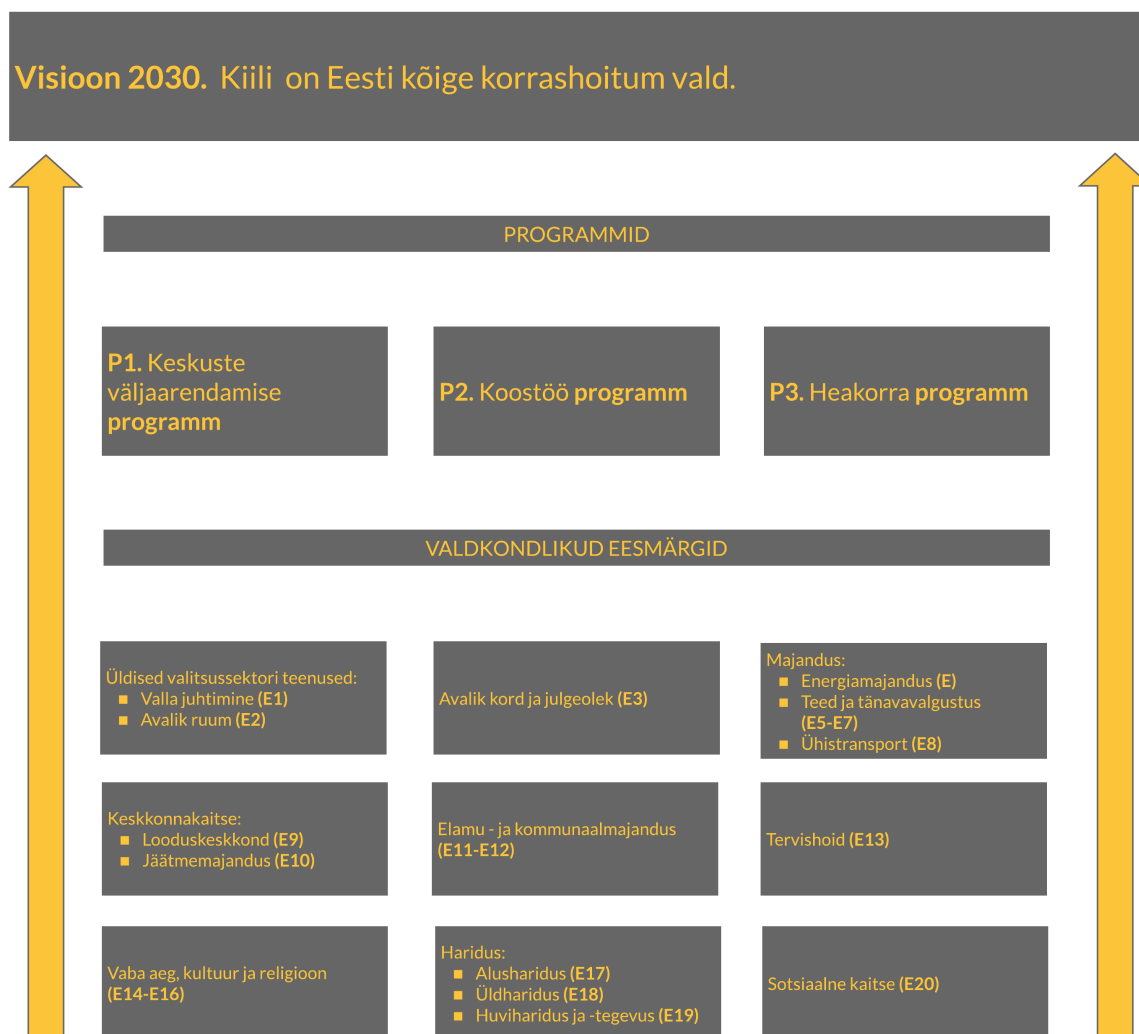
3.3.9 Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalhoolekanne ja -teenused

E20. Kiili vallas on vajaduspõhiselt kättesaadavad kõik sotsiaalteenused.

3.4 Strateegiakaart

Strateegiakaardil on kujutatud Kiili valla visiooni, programmide ja valdkondlike eesmärkide omavahelised seosed (vt Joonis 11). Programmid on oma olemuselt mitut valdkonda hõlmavad. Samas panustavad otseselt või kaudselt kõik valdkondlikud eesmärgid programmide ja seeläbi visiooni täitmisesse.

Joonis 11. Kiili valla strateegiakaart

4 Arengukava rakendamine

4.1 Arengukava seire

Kiili valla arengukava rakendamine toimub peatükis 3 määratletud programmide ja valdkondlike eesmärkide ning peatükis 4 kokku lepitud tegevuste ja investeeringute kava alusel. Konkreetsete investeeringute kavandamisel lähtutakse eelarvestrateegiast ja vallaelarves toodust.

Üks kord aastas (märts-aprill) teostab Kiili Vallavalitsus arengukava üle vaatamise ja esitab hiljemalt 31. maiks ülevaate koos majandusaasta aruandega Kiili Vallavolikogule. Arengukava üle vaatamisel hinnatakse seatud eesmärkide poole liikumist ja tegevuste elluviimist ning viiakse vajadusel sisse korrektuurid. Samuti on vajalik valla arengukava üle vaadata uute strateegiliste dokumentide uuendamisel või koostamisel (nt valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava, üldplaneering jms).

Arengukava (tegevuskava) vaadatakse üle ja kinnitatakse hiljemalt 15. oktoobriks volikogu poolt. Tegevuskava võib muuta ka vastavalt olukorrale volikogu otsusega.

Arengukava seire ja hindamine toimub neljal tasandil:

1. Peamiste makromajanduslike näitajate hindamine ja võrdlemine Eesti keskmisega (iga-aastaselt);
2. Valla võrdlemine teiste sarnaste (Tallinna linnapiirkond) omavalitsusüksustega;
3. Elanikkonna rahulolu avalike teenustega;
4. Tegevuskava täitmise hindamine (iga-aastaselt).

Makromajanduslikud näitajad, mida seiratakse:

- Elanike arv – sihttase: 3-5% kasvu aastas;
- Elanike keskmine brutosissetulek kuus – sihttase: esimese 5 seas Tallinna linnapiirkonnas⁴;
- Valla põhitegevuse tulemi osakaal põhitegevuse tuludest – sihttase: 5%;
- Finantsvõimekuse radar⁵ – sihttase: riskijoont ei ületata, v.a näitajad, mis ei sõltu investeerimistegevusest.

Sarnased omavalitsusüksused, kellega näitajaid (haridustöötajate palk, vallavalitsuse töötajate palk, investeeringud elaniku kohta, valla poolt makstavate toetuste suurus elaniku kohta; loetelu pole ammendav) valdkonnapõhiselt võrreldakse on Saku, Rae, Harku ja Jõelähtme.

---

⁴ 2018. a andmetele (7 esimest kuud) tuginedes oli Kiili vald Viimsi, Rae ja Harku järel kolmandal kohal.

⁵ Näitajat saab rakendada juhul, kui Rahandusministeerium jätkab iga-aastaselt radari koostamist.

Rahuloküsitlus

Sellele, kas üks või teine teenus on piisavalt kvaliteetne ja kättesaadav, saavad hinnangu anda lõpptarbijad ehk valla elanikud. Seega selgitatakse välja nende arvamused, millele tuginedes kujundada otsused arengukava korrigeerimiseks.

Elanikkonna rahulolu senini mõõdetud ei ole, seega ei ole algtaset võimalik mõõta. Küll aga on arengukava koostamise käigus kokku lepitud sihttasemes. Mõõdik on täidetud, kui rahuloküsitlusele vastanutest (kes konkreetsele küsimusele oskasid vastata) vähemalt 75% on teenustega rahul.

Rahuloküsitlused viiakse läbi erinevate teenuste lõikes. Hinnangut küsitakse vastavalt valdkondlike eesmärkide jaotusele.

Rahuloküsitlused viiakse läbi kindlate ajaperioodide tagant (2 aastat). Esimene küsitlus on kavas läbi viia 2018. a lõpus sihttaseme fikseerimiseks.

Eeldatavalt aasta algul saavad küsitluse tulemused, seejärel algatatakse arengukava üle vaatamise protsess, peale seda on aga võimalik korrigeerida eelarvestrateegiat ja koostada järgmise aasta eelarve.

Küsitluse läbiviimine, sh küsimustiku ettevalmistamine tellitakse pädevalt teenusepakkujalt. Valimi koostamisel järgitakse kandipõhist elanikkonna soolis-vanuselise struktuuri tagamaks piisav representatiivsus.

Tegevuskava täitmist mõõdetakse nn valgusfoori meetodil:

- **Punane** – tegevust pole alustatud. Tegevuse suhtes pole midagi toimunud, puuduvad konkreetsed vastutajad, tähtajad ja ressursid;
- **Kollane** – tegevus on täitmisel (eraldi hinnang, kas plaanipäraselt või esineb kõrvalekaldeid);
- **Roheline** – tegevus/investeering on ellu viidud.

Hindamisejärgselt võetakse vajadusel ette korrigeerivaid tegevusi tegevuskava tulemuslikuks täitmiseks.

Lisa 1. Kiili valla arengukava tegevuskava 2019–2022

Jrk nr	VALDKOND > EESMÄRK > TEGEVUS	2021	2022	2023	2024	2025-2037	VASTUTAJA	KOOSTÖÖ-PARTNERID	FINANT-SEERIMINE	MÄRKUSED
P1	KESKUSTE VÄLJAARENDAMISE PROGRAMM - Kiili alevist on kujunenud meeldiv vaba aja veetmise paik. Vallamaja ümber on välja arendatud tänapäevast käsitlust arvestav avalik ruum. Luigel on välja töötatud keskuse kontseptsioon.									
P1.1	Kiili keskuse renoveerimine, täiendavate parkimiskohtade rajamine	60 000	130 000	105 000		X	vallavalitsus	Kiili Varahalduse SA	vallaeelarve	
P1.2	Luige keskuse kontseptsiooni edasine arendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus	planeeringutest huvitatud osapooled	erasektor	Olemasolevate planeeringute tervikuks sidumine
P2	KOOSTÖÖ PROGRAMM - Koostöö vallavalitsuse, kogukondade ja ettevõtjate vahel on tulemuslik ning üksteisega arvestav.									
P2.1	Kogukondade esindajate ümarlaura korraldamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus	Külaseltsid		
P2.2	Ettevõtjate ümarlaura korraldamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus	Kiili Ettevõtjate Liit		
P2.3	Taristu osas PPP arendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus	külaseltsid, ettevõtted		
P3	HEAKORRA PROGRAMM - Valla asumid on heas korras ja kõigile silmailu pakkuvad. Keskkond on puhas, inimesed									

	hoolivad oma elukeskkonnast ja on valmis sellesse ka isiklikult panustama.									
P3.1	Arendustasu sisseviimine igalt kinnisvaraarenduse ühikult						vallavalitsus			Arutelu käib
P3.2	Erinevate valdkondade infot kuvava kaardirakenduse väljaarendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus		vallaeelarve	EVALD-i vms süsteemi järjepidev arendamine
P3.3	Haljasalade-parkide haljastusprojektide koostamine ja realiseerimine (Kiili, Luige)	20 000	15 000	15 000	15 000	X	vallavalitsus		vallaeelarve	
P3.4	Kiili Gümnaasiumi uue staadioni ja puhkeala rajamine					X	vallavalitsus			
	ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED									
	VALLA JUHTIMINE									
E1	Valla juhtimine on kompetentne, kiire ja kliendisõbralik. Kõikide pöördumised saavad tulemusliku lahenduse.									
E1.1	Regulaarsete elanike rahuloluküsitluste läbiviimine			X		X	vallavalitsus		vallaeelarve	
E1.2	E-teenuste (lasteaia järjekord, kooli- ja lasteaia toit, huviharidus) arendamine	X	X	X	X	X	Kiili Varahalduse SA		SA eelarve	
	AVALIK RUUM									
E2	Valla ruumimuster on hästi läbi mõeldud ja erinevate sihtgruppide huvidega arvestav. Igaks tegevuseks on ette nähtud sellele kõige sobivam asukoht.									

E2.1	Uue üldplaneeringu koostamine	35 000					vallavalitsus		vallaeelarve	On alustatud
AVALIK KORD JA JULGEOLEK										
E3	Kiili on jätkuvalt kõige turvalisem Tallinna lähivald.									
E3.1	Videovalve edasine arendamine (sh skatepargis ja korvpalliplatsil ning külade sissesõidud)	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	vallavalitsus		vallaeelarve	
E3.2	Politsei tegevuse toetamine (abipolitseinikud)	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	vallavalitsus		vallaeelarve	
E3.3	Teavituskampaania läbiviimine elanikkonna hulgas (märkamine)	X	X	X	X		vallavalitsus		vallaeelarve	
E3.4	Kriisiplaanide täiendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus	Saku vald		
MAJANDUS										
ENERGIAMAJANDUS										
E4	Kaugküte on vallale tasuv ja tarbijale taskukohane. Kaugküttepiirkond on laienenud Kiili tehnoargi suunal.									
E4.1	Kaugküte rajamine Kiili tehnoargini					X	NR Energy OÜ		erasektor	Eeldab huvitatud tarbijate olemasolu
TEED JA TÄNAVAVALGUSTUS										
E5	Kergliiklusteed moodustavad tervikliku võrgustiku ja on vastavalt vajadusele valgustatud.									
E5.1	Kergliiklusteede võrgustiku arendamine (Kiili-Sausti ja Lähse-Nabala)					X	vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	Kergliiklusteid on kavas rajada toetuste abil

										(järgmine Euroopa Liidu eelarveperiood)
E5.2	Kergliiklusteede osaline valgustamine (Kiili-Lähtse, Kangru-Luige)	120 000	100 000	35 000		X	vallavalitsus		vallavalitsus	
E5.3	Kangru-Raudalu kergliiklustee valgustamine					X	vallavalitsus		vallaeelarve	
E6	Tiheasustusalad on varustatud tänapäevase ja vajadusel nutika tänavavalgustuse võrgustikuga.									
E6.1	Tänavavalgustuse täiendamine tiheasustusaladel (Mõisaküla, Luige, Rätsepa)	145 000	100 000	50 000			vallavalitsus		vallaeelarve	
E6.2	Kiili alevis tänavavalgustuse renoveerimine (LED-pirnid ja metallmastid)	105 000					vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	toetus SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meetmest
E6.3	Tänavavalgustuse renoveerimine tiheasustuses (Kangru, Mõisaküla, Lähtse, Vaela)	350 000					vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	toetus SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse meetmest
E7	Olulised teed vallas on tolmuvabad.									
E7.1	Kõikide valla omandis Luige aleviku tänavatel mustkatte rajamine					X	vallavalitsus		vallaeelarve	Suurem osa saab 2018. aastal tehtud
E7.2	Mustkatte rajamine kruusateedel		50 000	50 000	105 000		vallavalitsus		vallaeelarve	
E7.3	Vaela tee laiendamine					X	Maanteeamet		riik, erasektor	Sõltub liikluskoormuse kasvust
E8	Ühistransport toimib tõrgeteta, valla peamised asulad on hästi ühendatud.									

E8.1	Kohila-Kiili-Jüri-Tallinn bussiliin	X					Põhja-Eesti ÜTK	Vallavalitsus		
	KESKKONNAKAITSE									
	LOODUSKESKKOND									
E9	Vald on säilitanud puhta looduslähedase elukeskkonna, mida ilmestavad pargid ja rohealad. Turbamaardlast on osaliselt saanud rekreatsiooniala. Nabala looduskaitseala on säilitanud oma staatuse.									
E9.1	Rekreatsioonialade määratlemine (Luige, Kangru, Kiili edelaosa)	X					vallavalitsus		vallaeelarve	Vajab lahendamist üldplaneeringuga
E9.2	Ammendatud turbamaardla kujundamine rekreatsioonialaks					X	vallavalitsus		vallaeelarve, kaevandaja	
E9.3	Autonoomsete reoveekäitlussüsteemide väljaarendamise toetamine hajaasustuses	15 000	15 000	15 000	15 000		vallavalitsus		vallaeelarve, hajaasustuse programm	
	JÄÄTMEMAJANDUS									
E10	Jäätmete liigiti sorteerimine on kõikjal vallas muutunud heaks tavaks; selleks on loodud mugavad võimalused.									
E10.1	Prügikastide lisamine teede äärde	5 000	5 000	5 000	5 000	X	vallavalitsus		vallaeelarve	
E10.2	Sorteerimisalase teavituskampaania läbiviimine elanikkonna hulgas, sh lasteasutustes	1 500	1 500	1 500	1 500	X	vallavalitsus		vallaeelarve	
E10.3	Igasse külasse prügi asjakohase sorteerimise võimaluse loomine	3 000	3 000				vallavalitsus		vallaeelarve	

E10.4	Kangru ja Kiili taaskasutusplatsid	50 000								
	ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS									
E11	Tiheasustusalad on varustatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga.									
E11.1	Vee- ja kanalisatsiooni rajamine Maretis	X					Kiili KVH		Kiili KVH, fondid	Rahastustaotlus on ette valmistamisel
E11.2	Paekna jaoks lahenduse väljatöötamine		X				Kiili KVH		Kiili KVH, fondid	
E11.3	Kiili tehnoargile liitumispunkti rajamine	35 000							vallaelarve	
E12	Vallas toimivad läbimõeldud maaparandus- ja sademeveesüsteemid.									
E12.1	Rätsepa asumis liigvetele lahenduse leidmine	30 000					vallavalitsus		vallaelarve	
E12.2	Luige aleviku liigvetele lahenduse leidmine	20 000	20 000	X	X		vallavalitsus		vallaelarve	
	TERVISHOID									
E13	Esmatasandi tervishoiuteenused (üldarstiabi, füsioteraapia, ämmaemanda teenus ja koduõendus) ning hambaravi on kõigile elanikele lihtsalt kättesaadavad.									
E13.1	Perearstikeskuse tegevuse toetamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus		vallaelarve	
	VABA AEG, KULTUUR JA RELIGIOON									
E14	Vallas on elav kultuuritegevus. Kohalikud sündmused on populaarsed ja meelitavad külastajaid									

	nii koha pealt kui kaugemalt.									
E14.1	Traditsiooniliste sündmuste korraldamine (Kiili Rahvapidu, Kiili ja Nabala jaanituli jne)	X	X	X	X	X	Kiili Rahvamaja	vallavalitsus, külaseltsid, kultuurikollektiivid	vallaeelarve	
E14.2	Kultuuri tegevuse koordineerimine	X	X	X	X	X	Kiili Rahvamaja			
E14.3	Loode-Eesti Geopargi piirkonna loomine koostöös Saku, Saue, Lääne-Harju, Harku, Lääne-Nigula valla ja Haapsalu linnaga.	X	X	X	X	X	Lääne-Harju Koostöökogu, Nelja Valla Kogu		KIK, Leader	
E15	Vallas on mitmekesised sportimisvõimalused kõikidele eagruppidele.									
E15.1	Kiili staadioni rekonstrueerimine	600 000					Kiili Varahalduse SA		Riigieelarve toetus, vallaeelarve	
E15.2	Ujula/veekeskuse rajamine Vaela külla	X	X	x	x	X	erasektor		erasektor	
E15.3	Kiili terviseraja rajamine (metsarada algusega kooli juurest)		X			X	vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	
E15.4	Kangru tenniseväljaku rajamine					X	Kangru Küla Selts		fondid	
E15.5	Skatepargi rajamine Luigele					X	vallavalitsus		fondid	Lahendamist vajab koha küsimus
E15.6	Asumites multifunktsionaalsete väljakute rajamine	5 000	5 000	X	X	X	vallavalitsus	külaseltsid	vallaeelarve, fondid	
E16	Noorsootöö on mitmekesine ja pakub erinevaid võimalusi									
E16.1	Kiili Valla Noortekeskuses erinevate vaba aja veetmise võimaluste pakkumine	X	X	X	X	X	Kiili Valla Noortekeskus		vallaeelarve	
E16.2	Mobiilse noorsootöö arendamine	X	X				Kiili Valla Noortekeskus			

E16.3	Rahvusvahelise noorsootöö-koostöö ja võimaluste loomine		X	X			Kiili Valla Noortekeskus		projekttid, vallaeelarve	
E16.4	Noorteprojektide ja omaalgatuse toetamine	X	X	X	X	X	Kiili Valla Noortekeskus		projekttid, vallaeelarve	
	HARIDUS									
	ALUSHARIDUS									
E17	Kõigile soovijaile on tagatud lasteaia- või hoiukoht.									
E17.1	Lasteaia ehitus Vaela	200 000	2 800 000				Kiili Varahalduse SA		vallaeelarve	
	ÜLDHARIDUS									
E18	Kiili vallast saadav haridus on konkurentsivõimeline ja mitmekesine. Gümnaasiumiharidus on tagatud koha peal.									
E18.1	Luigele 6-klassilise kooli rajamine					X	vallavalitsus	Saku vald	vallaeelarve	Muutub aktuaalseks siis, kui õpilaste arv ületab 1000 piiri
	HUVIHARIDUS JA -TEGEVUS									
E19	Kiili vallas on mitmekesine huviharidus ja -tegevus.									
E19.1	Kunstide kooli laiendus					X	KVS, vallavalitsus		vallaeelarve	
E19.2	Mitmesuguste huviringide väljatöötamine	X	X	X	X	X	Kunstide Kool, noortekeskus		vallaeelarve, lapsevanemad	
	SOTSIAALNE KAITSE									
E20	Kiili vallas on vajaduspõhiselt									

	kättesaadavad kõik sotsiaalteenused.									
E20.1	Multifunktsionaalne sotsiaalkeskuse arendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	
E20.2	Vajaduspõhise teenustevõrgu arendamine laste abivajaduse ennetamiseks ja olemasolevate probleemide vähendamiseks	X	X	X	X	X	vallavalitsus		vallaeelarve, fondid	